

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti Lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közel minden hirdeményt, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben — Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (Uri és kigyó utczák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Kétségek I. — Alduna-fiumei vasút. Fővárosi hírek 's események. (Kinevezések.) Pozsonyi hírek. — Vidéki vegyes közlések: Pozsegából (közgyűlés, melyen országgyűl. követeiket a RRk oda utasítják, hogy ezentúl a kerül. üléseken is csak latinul szóljanak.) — Sopronyi és Turóczyi közgyűlésekről. Bácsból (követi-pótlékutatisítások.) Miskolczról (az ágost. hitv. gymnasiumot tárgyzó).

Spanyolország. (Madrid erősítése. San Miguel, Aspiroz tábornok felszólítása. A barcelonai főjunta ügyelmezteti az ideigl. kormányt, mikép főhivatalokra idegeneket ne alkalmazzon. Az ideigl. kormány is honarúlnak nyilatkoztatja azokat, kik a királynénak Madridból eltávolítását gyámolítják. Serranonák felszólítása a saragossai ayuntamiento, tartományi küldöttség 's a nemzeti katonasághoz, 's az erre adott közös válasz. Ortega ezredes a saragossai akhoz új felszólítást bocsát. Madrid capitulál, Narvaez a fővárosba vonul. Legújabb.) Nagybritannia. (O' Connell repealgyűlést tart. Repeal-ellenes mozgalom. A parlamenti gyorsított munkálalatok. Rebecaiták garázdálkodásai. 'sat.) Franciaország. (Az ideai kamráülésekben kevés történt az ország érdekei előmozdítására. Akamrák eloszlanak. Irlandiak iránti francia rokonszenvek aláírás-gyűlése. Le Normand asszony utolsó jóslatai. 'sat.) Németalföld (Uj vászfások.) — Egyesületi 's intézeti közlések: Magy. tudós társaság. Iparegyesület. — Pesti műgyesület. — Bihari gazd. egyesület állat-, gyümölcs 's egyéb termény és miikiáltása. Ertekezés: Majoratusok II. Hírlapi kalászkok.

Tárca. Könyvismertetés. (Országgyűl. tárcza 1830ról.) Nincs többé aranyér! kopaszfej! fogfájás! — Statisztikai adatok Erdélyről. P. Thewrewk J. utazási-naplójából. Elegy. Hivatalos és magán hirdetések. —

Pest, augusztus 5. 1843.

Kétségek.

I.

Meggondolván mindazon szövevényeket, melyek között a nemzeti munkás élet, 's a nemzeti szorgalom kifejlődésének kezdetét, előhaladását, 's mindkettőnek nemkülönbön visszatartózkodó akadályait, mint elősegítő okait világosan álltallni, egymástól megkülönböztetni 's kölcsönös egymásra hatásuk szerint méltatni felette nehéz; nem csuda, ha egyfelől a közgazdaság rendszere mind e napig is teljesek tév-állítványokkal, ellenmondásokkal, első tekintetre világos igazságoknak látszó álokoskodásokkal, melyeknek öszvefüggetlen kapcsolatát sok esetben csak az önkáran okuló késő tapasztalás tünteti fel ellenmondhatlanul; nem csuda, ha a történetírás bizonyítványai nem terjedhetnek tovább az események egymástáni következtéseinél, de azoknak valóságos szerzőkai felkeresését egyedül az elfogultságoktól ment tiszta belátástól, és minden körülményeket egymással szigorú vizsgálattal öszvehasznító részrehajlatlan ítélőtehetségtől várhatják; nem csuda, ha épen más, talán épen ellenkező körülmények között a művelt nemzetek példának válogatás nélküli rögtönös követése, úgy a mint a felhevült képzelő tehetségnek első tekintettel csábító fényben mutatkozik, nem vezet a nemzeti dicsőség főnyolcra felé, hanem százszorosan több esetben, százszorosan több hihetőséggel az elaljasodás örvényébe süllyesz. Mindezekhez pedig hozzájárul az is, hogy midőn a nemzeti műveltség felemeléséről van szó, nem elég a szembetűnő legelsőbb ötletek vezérete után terveket, javaslatokat, igazításokat ajánl-

gatni, melyek magokban talán ártatlanok lehetnek, 's legalább káros következtéseket nem vonnak magok után, hanem egyszersmind a lehető — leghasznosabb intézményeknek mindenek feletti létrehozásáról szükséges gondoskodni. Mert a földi élet színhelyét számtalan vegyületű, gondolkodású, jellemű, hajlamu előretörő nemzetek foglalják el, kik szinte úgy minden előttök nyitvalévő utakon erejükhöz képest haladni törekcsenek, 's a kik közülök a leghathatós eszközöket, a legegyszerűsben célravezető utat választják, azoké a küzdés jutalmabére, a többiek távol hátramaradva nem a kütözött czél felé, hanem a helyett mindinkább a végenyészet felé közelítenek. Mit mondjunk tehát arról, midőn a választott eszközök felől nemcsak be nem bizonyíthatatik, hogy azok volnának mindenek felett előlegesen teendő, hanem még csak az iránt sem találunk legendő biztosítást, vajjon nem leendő reményeinket megheiusító, várakozásainkkal épen ellenkező hatásuk, sőt épen ártalmas veszélyező következtéseik. A tévedés e részben annál sajnosabb, mivel a nemzeti jólét kifejlődésének természettel lassu folyamata közben alig lehet a lassu előmenetelt a lassu hátramaradástól megkülönböztetni. Ez alatt pedig nemcsak az, hogy az eltévesztett irány megváltoztatása újabb 's még a kezdetnél is több akadálytal van öszveköttelve, az ingatag tétovázás elgyengülést, utóbb felbomlást is vonhat maga után, hanem egyszersmind vannak műlékony tünemények, melyeket első tekintettel a jólét sebes előmenetele jelenségeinek tarthatni, később azonban elmaradhatlanul kitűnik, hogy mindazok nem egyebek valának a tarka képzelet álomjátékainál. Az egyoldalúság legfőbb és leggyakoribb hibája szokott lenni minden emberi intézménynek, 's innét elsőbb a nemzeti jólét előmozdításában is: a mulhatlan megkivántató súlyegyent és öszvehangzást könnyű eltéveszteni; ekkor a szorgalom egyik vagy másik ágában előmenetel mutatkozik ugyan, de nem más okból, hanem mivel az egyik helyről elvont erő a másikra fordított; nem valóságos nyereséggel, minthogy az erő munkálatainak megháborításából semmi valóságos hasznót sem várhatni, hanem inkább kárral, mert minden megháborítás erő és idővesztéssel jár. Ilyenkor hiába hivatkozunk a mulékony előhaladás látszó küljelenségeire, mert midőn egy darabig ezekkel az ellenvéleményűek okoskodásait mellőzzük vagy csafolgatjuk, előbb utóbb feltartóztatlanul beállnak a későbbi következmények, melyek után, vagy akarjuk vagy nem, egyszer csakugyan állt kell látunk, minél későbbben annál rosszabb, hogy egyoldalú intézményeink nem vittek előbbre, hanem inkább hátrafelé.

Nyolczszáz éves nemzeti életünk tapasztalásai e részben, ha látni akarunk, elég adatokat szolgáltathatnak. Kétség kívül őseinknek sem volt szándékuk-

ban sem az elmaradás sem a hátramenetel, hanem törekvések czéljau, szintugy mint mi, belátásuk szerint a közjó előmozdítását tűzték ki. Es ime nyolcz száz év leforgása sem volt képes egyebet bizonyítani, hanem végtére is a megrögzött hiedelmeknek: nincs jobb élet mint Magyarországon épen ellenkezőjé. Rendelkezéseik egyoldalúak voltak, egyosztály érdekeit a másikéinak csonkításával segítették elő; nem tudtak sem a nemzetiség, sem a földművelés, tudományok, műipar és szorgalom felélesztésére más eszközöket használni, hanem ha szüntelenül kiváltságokat, szabadalmakat 's a közterhek viselése alóli felmentést. Mostan ha felvilágosultabb századunkban azoknak hiányait tisztán látjuk is, a bajon mindazonáltal alakjában más, de lényegében és természetben mindenben hasonlatos egyoldalú intézményekkel lehetetlen segíteni.

Gyáraink nincsenek. Tagadhatatlan; nem is állítja senki, hogy vannak. Külső készítményekért sok pénz kitakarodik az országból — mindezt elvesztjük — állítsunk gyárokat, ne szoruljunk külföldre, így a pénz itthen fog maradni, nyereségünk szemmel látható 's kézzelfogható leszen, gazdagulni fogunk; ipar, szorgalom, kereskedés föléled. Azt gondolja valaki, hogy ezen következtések egytűlegye ezen lánczolatban fognak előállani? Épen nem. Ugyan is:

A valóságos nyereség nem pénz, hanem a becsesült élvezeti anyagok, és a ki okoskodásainak alapjau a pénz öszveszámítgatásait veszi fel, mindenkor tetemes tévedésekre vezetetik. Ha valamely nemzet felteszem 20 milliót ereszt külföldre akárminemű természetmennyek és készítményekért, melyeknek előállítása ben a honban 30 millióba kerülne, annak veszteségét helytelenül számítgatjuk 20 millióra, hanem inkább valóságos nyereségét 10 millióra kell tennünk. E részben a természetes kifejlődés szabályszerűbb előmenetelt tart az ezekhez hasonlatos álokoskodásoknál. Az ipar rendes előmenetele közben az első lépés az olesőbb és durvább készítmények előhozásán mutatkozik, melyeket a behozatal költséges volta miatt a külszorgalom a vásárról ki nem szoríthat. Azután a népesség szaporodtával együtt növekszik nemcsak a fogyasztás, hanem egyszersmind kényesebb izlés kezd terjedezni, a kézműves nagyobb mennyiségben adhatja el készítményeit, több dolgozó kezét foglalkodtathat, egyfelől a munka osztályozatával növelheti munkásságának foganatát, másfelől a kényesebb izlés követeléseit kénytelen lévén kielégíteni a kézi mesterségekből elsőben kézműségeket (manufactura) 's később gyárokat alakulnak.

Ellenben míg az ipar kifejlődésének előzményei hiányzanak, a kényszerítve létrehozott gyárok vagy már magokban is fel nem állhatnak, előbb utóbb tönkre kell jutniok, vagy azoknak ápolgatásához újabb nemzeti áldozatok kívántatnak. A gyárok fel-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Könyvismertetés.

Országgyűlési tárcza 1830ról, közli Bertha Sándor (hites ügyvéd, táblabíró 's a magy. akademia lev. tagja.) Nyomatott Pesten Trattner-Károlyi betuivel. 1843. Velin. Sadr. 300 l. B. orítékba füze 2 p. f.

Ezen korszerű munka, mely f. évi tavaszán jött ki sajtó alul, sok-oldalú hasznáért sem mellőzheti figyelmeket. Egy egész Országgyűlés — az 1830ki — van abban helyes korszerű kivonatban. 20 iven előadva: a kerületi, és országos ülések tanácskozásai 's irományaival együtt. A sokféle tárgy, igen czélszerűen, oldalslag is fel van jegyezve röviden a szöveg lapjain, és végül ábecze rendben a tartalom kimutatva, hogy a ki egyes tanácskozási tárgyról kíván olvasni, azt legott feltalálhassa. Érdeknövelő e munkában az is, hogy az 1830ki ország rendi névsora is benne foglaltatik: és 13 év alatt mily sokan nincsenek többé az akkori országgyűlési tagok közül! — Minden név megpillantása egy-egy lecke 's tanítást példá igen sok tekintetben. — Az akkor még csak deák nyelven irt törvények magyar fordítása is benne van e Tárczában. De leginkább megismerteti a munkát és szerzőjét annak előszava, melyben röviden előadatnak az 1830ki nevezetes országgyűlés főbb tárgyai: a magyar üzenetek kezdete, — a katonaujczok kiállítás sorsuzása, Galliczia és Lodomeria visszakapcsolatása, úgy-szinte Erdély 's az úgynevezett részeké; — a magyar

akademia elrendezése; a még most is országgyűlésileg folytatott tárgy akkor jött először szönyegre a dec. 1jén tartott kerületi ülésben a tárcza 207d. lapja szerint. Dicsően országoló urunk ott nevezte magát először Vdk Ferdinánd királyunknak a koronázási emlékpénzeken 'stb. — Leirja itt a szerző, miképen ő az 1822ki országgyűlés elején a kerületi naplót is szerkeszté a RRk megbízásából: de minthogy azt akkor ki nem leheté nyomtatni, a szép kezdetnek nem lön sikere, 's e részben szerencsét kíván a kerületi naplók jóvendőjének. Igére végre a szerző, hogy az 1825ki országgyűlést is illy formában adja ki, 's az 1832kinek urbért illető részét is, a mit hihetőleg az föltételez, ha jelen munkáját a t. czimzettü közönség pártolandja.

Lehetetlen ide nem iktatnunk, mit közlő ur olly alaposan mond előszavában: „Országgyűléseink s helyhatóságú rendszereink, sok boldog napokat drithetnek hazánkra: és mindezeknek folyamát 's munkálátit éber figyelemmel kísérni kötelessége minden gondolkodó hazafinak. Különösen pedig országgyűléseinket kell ismernünk: mert csak ezekből tanulhatni meg alaposan a törvények eredetét 's ezeknek történetével együtt a nemzetet is, a mi eddig közönségesen csak az országolók élettrajza szokott lenni; csak ezekből tanulhatni meg közjogi, közgazdasági 's közigazgatási dolgainkat, a nép anyagi és szellemi állásával, a nép-élettel együtt. Pragmatica historiat csak Országgyűléseink ismeretével irhatni, nélküle nem: történetíróink munkái ezt eléggé bizonyítják 's a t. 's a t.”

Mi a 13 év óta csak most megjelenhetett munkát a közönségnek öszintén ajánlani bátorodunk, mert miután az országgyűlési nagy jezőkönyveket 's irományokat nem is mindenki szerzheti meg, de azon sokat mind elolvasni nincs is mindenkinek kedve, kivált az ismétlések miatt: illy kivonatokat jóvendőre is legczélszerűbbeknek itélünk, 's ohajtható, hogy az 1825ki Országgyűléstől fogva hasonló tárcza közöltessék minden Országgyűlésről. Ezért adá legújabb tudósítások szerint egy megye pótlék-utatisásul, hogy követeli kivonatot eszközöljenek a jelen országgyűlési tanácskozások 's irományokból. Kapható a könyv minden hazai könyvkereskedésben. A munkát ajánlja még a tiszta és hibátlan nyomtatás is.

Nincs többé aranyér, kopasz fej, fogfájás. *)

Az emberek, de különösen a könyvüzérek, midőn holmi gyárilag készített munkákat kelendőkké akarnak tenni, meglévén azok tartalomszegénységéről győződve, a belérték-hiányt hangos czimmez, rőfös felkiáltó jelekkel,

*) E czikk bár kissé elkéselt, úgy véljük, az igazságra nézve megjelenése elég korai. Mi a tisztelt szerzőnek, mint orvosnak, itéletét nagyon is szigorúak tartjuk. Előttünk avatlanok előtt a czafrangos czimek sok igazsággal 's nagy jelentőséggel bírnak, mert csakugyan hol pénz nincs, ott, nincs többé aranyér! hol paróka van, ott nincs többé kopaszfej; 's hol fog nincs, ott, nincs többé fogfájás. — Ertsük ezt így, 's szent az igazság! 's aztán mundus vult decipi, ergo. . . . Szerk.

állítatására fordított néhány millióknak akárhonnét de bizonyosan a szorgalom egyéb ágaitól, a földműveléstől, kereskedéstől, kézműségektől, közzvállalatoktól 'sat. szükség elvonatniok. Ha az egész nemzeti munkásság illő öszvehangzásban nincs, épen e miatt a készítő osztálya szaporodik, a földműveseké, melly viszont a készítő ellenében fogyaszto, kevesbül. A készítő osztály nem cserélheti be készítményeit a földművelő terményeivel, mert ezeknek száma kevesebbre olvadt; a megkevesült természetű osztály nem szolgáltathat a többszámú készítőknak ugyanazon arányban elegendő természetmennyeket, ezekben szükség, fogyatkozás, a készítményekben viszont megtorlás áll elő, melly iránt különben a Say és Sismond között folytatott vitakozások eléggé ismeretesek lehetnek.

Alduna-flumei vasut.

Ifj. Szabó Pál ur, — kinek a hazai kereskedés, különösen pedig Fiumévi szorosb üzleti összeköttetésünk eszközlése ügyében tanusított buzgalmát 's fáradozását minden magyar köszönettel fogadandja — a *P. Hirlap* 270. számában a „flumei vasut jövedelmezhetőségét“ számokkal iparkodott kimutatni, 's véleményünk szerint, ki is mutatta, elannyira: mikép még az elfogultnak is be kell már látnia, hogy e lőerőre építendő vaspálya, jövedelmezés tekintetében is, csak kedvező vállalat leendne.

Van azonban számolásiban egy kis tévedés, mellyet, noha az az egésznek épen nincs ártalmára, mert az abból támadó mázsahiányt az értekezés végén álló jegyzet szerint, a számításból kihagyott, 'sze-mélyszállítás, az utbani helységek közti szállítás és küldeményezés, meg, „a szállítványozás természetes növekedése“ dúsán kipótólják; mégis megigazítandónak véltünk; 's ez a *Bevitel* rovatában felállított árak mázsaszáma.

Az árucikkék, mellyek itt bevitelül kitétetnek, olyak, mellyek a magyar partvidéki kikötőkbe *tengeren* szállítottak; ámde ezek legnagyobb része *nem viteltt* egyszersmind *be* az ország belsőbb részeibe is, és így nem olyak, mellyek a vasutoni szállításoknál, illy általánosságban, fölvehetők volna; sőt azt hisszük mi, hogy azok *legnagyobb* részben, szorosan olyak, mellyek vagy *tengeren* ismét tovább szállítottak, vagy kizárólag a partvidéki városok 's helységek lakosai által felhasználtnak. Kihagyandók tehát, a számolás biztos volta tekintetéből is:

a gabna, búza, kukoricza	139555 mázsa
a vasutak igen nagy része	
a bor egészen (ha a francia üvegborokat kivesszük is)	47839 m.
kender	2467 m.

'stb.; és így legalább is 189861 mázsa melly számolási hiányt azonban, mi is hisszük, a személyszállítás, különösen pedig a növekedő áruszállítás, dúsán fogna kipótolni.

Még egy van, mit szó nélkül nem hagyhatunk. Az értekező a vasut olcsóbb kiállíthatásánál ezeket is mondja: „sőt azon reményt is mellőzzük, hogy a (bánat-flumei) vonalba 's annak közel szomszédságába eső megyék és határ-vidéki fejedek a

vasut-építés körüli kézi munkához INGYEN járulnának.“ Nem foghatjuk meg, mint kerülhető e a REMÉNY a P. Hirlap figyelmét?... Mi ezt nem *reméljük*, sőt határozottan ellene vagyunk, hogy *még* vaspályáknál is, *ingyen* munkára szoritassék valaki. Legyen bármilyen napdíj a munkások számára, de legyen díj. — Ezen *ingyen-munka-remény* tehát a vasut-építésnél számba teljességgel nem vehető.

Fővárosi hírek 's események.

† Pest, aug. 5. Ma szombaton mintegy regg. két órákor ismét tüzlármá és harang-kongatások izeszték föl a fővárosnak még békén szendergő lakosait. Egy aleopoldvároson kívüli faraktár, melly, fehér galamb 'cizmet viselt, egészen elégett, a szomszéd ács-udvaron levő minden épületfával 's eszközzel együtt. Csak a hirtelen itt termelt tüzoltók erőködésének köszönhetően, hogy a szerencsétlenség nem nagyobb.

F. hó 2d. 's 3dikán tartatott a budapesti hangász-egyesület növendékeinek próbatétele, a városi nagy tánc-teremben. Számos zenekedvelők, 's a próbatétező növendékek szülei 's atyafiáiból szép hallgató-koszorú gyűlt a terembe. Örömmükre szolgált tapasztalni a szép előmenetelt, mi csak dicséretére szolgál az Intézet igazgatója és mestereinek. Többen a tanítványok közül zajos tapsal jutalmaztattak a hallgatóság részéről.

— Nemzeti színházunkban szombaton, aug 12kén Szerdahelyi József igen buzgó 's kedvelt színészünk jutalomjátékául előszór adatandik a *Köcsmei Sárkány*. Eredeti bohózat 3-fölvőnásban. Irta Döme; zenéjét kedvelt népdalokból szerkeszté Sz. Egészen új disztiményeit festette Engert, nemzeti színházi disztitő. Az új öltözeteket készíté Podhráczky Ferencz főruhátárnok.

Ö cs. ap. kir. Főlsége a császári káptalanban éneklő kanonokká Maurovi ch János örkanonokot, örkanonokká pedig Laurenchich Péter tanítókanonokot, tanítókanonokká Chichko György zágrábi tiszteletbeli kanonokot, és Bennach Alajos alesperest és ivonezi plebánust méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni.

Ö cs. apost. kir. Főlsége a zavallai kir. harminczad-hivatal mellett 200. ezüst forint évi fizetéssel, illő szállásbérrel bizonyos mennyiségű biztosítéknyújtás mellett, ideiglenesen egy évre egy ellenőrködő tisztnokot legkegyelmesebben adni méltóztatott. Ponor Ponor József erdélyi kincstári fogalmazó ugyanittigatóságra; Mikó Sammel zalathnai huta-intéző pedig az itteni kir. igazgatósági megüült segéd-hivatalra léptetének.

A mlgtu m. kir. udv. kamra a sóvári kir. sóhivatalnál megüresült főmáza-mesteri állomásra Martényi Ferencz eddigi sóvári tisztnokot, és a hiszgethi kir. sószállító-hivatalnál fűrészebe jött tisztnokára Braun József eddigi királyolgó sóbányai fűrészeses gyakoronokot nevezte.

A mlgtu magyar kir. udv. kincstár a diósgyőri kincstári igazgatóság megüresült első irnoki állomásra Andreánszky Alajos eddigi másod irnokot 's ennek helyébe Erőös István eddigi harmadik irnokot alkalmazá.

A mlgtu m. kir. udv. kamra az oláhlaposi kir. bányakamrai ellenőrködő ispánságra Egyedi János oláhnyárai helyettes ispáni ellenőrt nevezte ki.

Pozsonyi hírek.

* Pozsony, jul. 26án. *) Országgyűlési szünnapokat élünk. — Elég sajnosan veszi ezt városunk, melly köznapai álmodozó nemlegességéből felébredszte, feledtetni kezdé már provinciális keblészorító tonusát, és ledette gyermekekzipéit fővárosi togát öltvén kényes tagjaira, új életre viradott és a régi Országgyűlésen kívüli jó időket, midőn a csendes polgár boldog magányában nem háborítva országgyűlési mozgalmak, politikaszzerű zsbongások álial, a „gaudia pelle, pelle timorem,

*) E hírek kissé elkésve jutottak ugyan hozzánk, de azért érdekesnek, semhogy mellőzni akarók. Szerk.

aranyporos szavakba burkolt ajánlatokkal ügyekesnek kipótolni, 's mint az alakos vagy kuruzsló, drága pénzünkért, üres semmit, kezünkbe játszani. E könyvársi alakosság és kicsapongás korunkban többet is merészlett; t. i. a régi korszerűtlen művek penészes zugaikból előrántatnak, 's mint aggbutorra, külsőleg új cím bigyesztetvén a közönség illy módon azok megvételére ingerel-
tetik — majd ismét egyes jó könyvekből, hogy azt becsben elsilányítsák, kirabolván a tárgyat leginkább magában középtő részletet, új czafrangos tüzegű czimmetl piperézük föl, 's mint önálló művet a publicum bizodalma teljes kijátszásával árúják, 'sat. 'sat.

Irodalmunk jelen helyzetét tekintvén, e botrányos modorhoz, 's mystificatiót támasztó okszerűtlen üzérkedéshez megvételnél egyebet alig mondhatunk, tudván azt, hogy a hitellel és bizodalommal, polgári állapotunk ez erkölcsi elemével, így játszani nem szabad, ezt tenni ti-
los; föltevén azt, hogy bár mi ügynek biztosítékot, hitelt nem illy szemképrázlató szerrel, nem illy ideg feszülést támasztó balfogásokkal eszközölhetni, hanem annak műszerzettsége legyen úgy rendezve, hogy az a közki-vánat mérlegének sulygyenét bár milly szempontból tekintessék is az, megüsse, 's szabatoságával közméltányt arasson. Hóni könyvársaink közül különösen Geibel je-
lent meg a nyilvánosság szinterén! „Nincs többé aranyér! kopasz fej! fogfájás! című könyvekkel, általok rosz könyvszerzési izletünket megjavítandó, 's a magyar olva-
sók könyvözőne tengerén horogra keritendő; megvallom,

a vagyonszerzésnek ez ösvényen igen aljas nemével találkoztunk, mert azonkívül, hogy öntudatunk homlokunkra szembélyegeket nyom, illy rút kezeléssel, mellytől a jobb ember elfordul, az olvasókat 's tudománykedvelőket a jobb hiteli művektől is elriasztjuk, mit tenni, főleg honunkban, nagy politikaiatlanság, hol kezdő irodalmi életünk szenge bimbáját kinyílásra segélni 's nem e veszes elem által meghervasztani feladatunk.

Mit is akarnak sajátlag könyvársaink illy trágár czi-mekkel ellenünkben? Szabad-e, kell-e a külföldet döröszé-
ben is majmolnunk ugy, mint beléletünket tárgyzató, 's ránk csak dicsőséget árasztó könyvek áthonosításával tennünk jog-szerű? E műveket a nem orvos közönség, czimok szerint itélve jóknak tekinti, 's véli: képes velük bizonyos körleányeket, mel-lyekkel sanyarún küzd, megsemmíteni, mert benne H y p o-
c r a eredeti büvét-mellyből vesztett egészsége aranyforrása busog fel, hiszi meg lehetni, noha keserű csalatása ellenkezőt tanusítand. Az orvos közönség itéletének tolmácsa az illy mű-
vek 's czimek megítélésében nem akarok lenni: ő igen tudja, ez igéret földén minő aratás vár a segély után esdőre; jól tudja buvárlása folytatában, mind ezen sokat igéző czi-
mek ellenében e kör-nemről mint kell eszmélni, véle-
kednie; tudja, miszerint e, nincs többé ez, 's amaz 'kör
mellé legillőbb czim lenne eszmerokonságnál fogva a nincs
többé „józan ész“, a mert e drága urak minden nineses-
sége mellett is az éleiben a körkép, mellyet czimokkal
Mozeskint eltöröltek a földről, leginkább divatlik, legna-
pirendőbb. Azért uraim könyvársok, sem tulvitt szerény-

semque fugato, nec dolor adsit“ tan utm utatása szerint lát-
szék, tramite recto“ nem a valóság, de a tespedés felő
indulni; — azon régi jó időket mondom, emlékeztünk,
és kívánatink köréből kiszorítá. — Most ismét néma csend
fogja körül falainkat, nem robognak utcáinkon a számos
hintók, nem halljuk a fénylő kardok csörgését, nem a
tüzes politikai vitákat, — a társalgás megszűnt az ül-
sek tanácskozásainak folytatása lenni, és az érdekes kö-
veti csoportozatok a ligetből el-eltűntek; — azonban da-
bit Deus his quoque finem.

Követeink nagyobb része ad lares patrios, vagy a
közel Bécsbe vándorlott, mások Pozsony festői vidéké-
től el nem válhatva „procul notetiis“ a szabadban éldelek
a kevés derült napokat; —

Libet jacere modo sub antiqua ilice,
Mudo in tenaci gramine,

fiatalságunk pedig nem zaklatva a dictatura gyönyöreitől
a dolce far niente-ben keres enyhet, 's új erőt. —
Jelen országgyűlés mintegy ismeretlen könyv fekszik előt-
tünk, mellynek bevezetését már átolvastuk. A könyv tar-
talmát nem tudjuk, 's csak sejtelmeknek szabad tétren-
gedniünk, de a bevezetés érdekes vala; a törvényhozói
test vezérszavát azon „conciliatiói szellem“ szövé át,
melly nélkül üdvet e hazában nem képzelhetünk, és a
törvényhozás még zárt könyve előbeszédében a haladó
kor mutató-ujára ismerünk, és megpillantók az irányt,
mellyet a munka hihetőleg követend; — de most szün-
jel állt be, — 's mig az országos terem új karzata épi-
tésével a nyilvánosságnak kedves, kész áldozatok ho-
zatnak, addig a szorgalmas választmányokban szünetlen
készül az anyag, melly a következő tanácskozások alap-
jául szolgáland; — nous autres pedig türelemmel né-
zünk a kétes jövendő elibe, várva, remélve. — De —
bocsánat e kitérésért, — mi tulajdonkép udjdságokkal
kívánunk szolgálni nyájas olvasóinknak; összevissza is
forgattuk már a napi chronicát, mellyben bizony „rari
nautes“ az érdekes események, és azokat, mellyeket ki-
kutatathánk, alig batorkodunk olvasóink különös figyel-
mébe ajánlani. Mult héten két hivatalnok egy parányisá-
gon veszvéen össze, egyik a másikat földhez csapva a-
mugy törökösnek fojtogatni kezdé. A succumbens fél páni
ijedtében betörő az ablakot és segítségért kiáltott az ut-
czára, mire a közel örházból „karhatalom“ si-
etvén a csata helyére, a pernek végett vetett. Tehát
ököl-jog nemesak a nemzeti szinkörben, de hivatalosa-
bában is. — Az ismeretes bécsi festészek, Swoboda
testvérisok, mulatnak városunkban, egy csinos festvény
gyűjteményt állítván fel, a közönség figyelmét igénylő.

Ezen „mútar“ban kitűnök némely igen jól sikerült arcz-
képek és néhány üvegbe edzett rajzolatok. A tájképek
közül különös említést érdemel Pozsony vidéke napnyu-
gati fényben. Kedves hivatásunknak ismerjük e jeles mű-
vészpárt minden műbarát, és az országgyűlési közönség
méltányló figyelmébe ajánlani. — Végre még egy kis je-
lenettel szolgálunk helybeli rendőrségünk messzeható figyel-
mének látköréből. Helyben pozsonyi ugynevezett rendőrség sok
irott malasztal dicsekszik, mellyekből az „et voluisse sat
est“ szók, és a legpracticaibb hivatalt olykor nagyon is a
theoria mezején, hol a kivitel nehézségeivel küzdeni nem
kell, pillantjuk meg; mert például: gondos előrelátással
parancsoltatott ugyan meg, hogy a házak teteljen mes-
terember dolgozni ne merészeljen egyébkint, mint testéhez
függesztett kötéllel — azonban minap mégis egy mun-
kás, nem figyelvén a kapitányi hivatal rendelésére, vagy

nem is esmérven azt a háztetőről lebukott; — azonban mindezen, 's ezekhez hasonló szép intézkedések mellett mégis megtörténhetik, hogy rendőrségünk hivatal buzgósága az „auri sacra fames“ ellen nem mindenkor elég erős a tüzpróbát kiállhatni, mint a következőkből érthetjük: néhány nap előtt két városi poroszló egy szegény „obsitos“ katoná körül, ki állítólag koldulni merészelt, nagy pathosszal sürgött forgott. A szegény ember mentegtetvén, a hajduk pedig őt a városházára betenni, 's ez által a kapitány egyenes parancsát teljesíteni akarván, nagy embertömeg tudult össze. A négy nagy részvétet mutató szegény katonát, sőt a szegény iparkodókat a poroszlókat kötelességük teljesítésében eltántorítani, azonban egy ur mélyebben tekintett illy poroszlói individualitások titkos sajtóságába, szénesés tapintattal egy néhány pénzdarabot nyomott a városi meglepott fogdmegek markába — és a szegény katonát minden kapitányi parancs daczára, szabadon bocsátott. — „Il y a donc des matiéres, qu'il faut mépriser, et qui méritent d'être jouées et moquées.“ (Pascal.)

Vidéki vegyes közlések.

— Pozsegából jul. 27. Julius 17kén tartott közgyűlésünk nevezetesebb tárgyai következők: 1) Fölvételt a báni conferentiának azon levele, mellyben a megyét tudósítja, hogy Horvát és ezen ország közös követeinek, a latin nyelv használása az alsó tábla által megtagadtatik, e szerint a megye véleménye, 's illetőleg önköveteire nézve egyenes utasítása kívánatik; ha bár a megye már június 27kén tartott közgyűléséből ez iránt követeit oda utasította legyen, hogy a magyar nyelv tökéletes mellőzésével, kizárólag a latin nyelvvel élni köteleztesse, mégis az e fölötti vita igen hoszadalmas és kemény volt; előhozott egyrészt, az igazságtalan erőtetés, mellyel az alsótábla ezen ország megyéi ellen él, e vidékeken a magyar nyelv megtanulásának nehézsége, a latin nyelv méltósága, a municipalis jogok szentsége, továbbá ugyanazon támogatványok a magyar nyelv ellen a latinért most Magyarország irányában, mellyekkel a magyar megyék hajdan éltek, midőn t. i. a német nyelv e honba behozott, végre minden zavar, mellyet az illy nyelv behozatása a hivatalos és közvetve a magánykörökben is okozhatna; más részről ellentételt azon lényeges ok, hogy Slavonia 3 megyéje szorosan a magyar megyék közé tartozik, 's hogy az anyaországnak ebbeli praescriptivus jogát elismerni kell; hogy a municipalitással (mint e lapokban már érintett) csak papíron élnek a megyék; hogy a felhozott zavarok csakhamar megszűnendek; hogy miután követeink az előbbeni 's a jelen országgyűlésen már magyarul szólaltak volna föl, némi contradictio fertőzött a megyét, ha a tervezett utasítást nekik tovább is adandjuk és e megyének a horvátországi közös tartományi gyűléstől független követei lévén, a megye kizárólag utasítást adhat; továbbá megérintett a k. k. leirat is, miszerint a hatóságok egységre felhivatnak, már pedig e modor azt elő nem segíti. Végre: hogy midőn a megye alap-utasításába a latin nyelv használatát nem igtatta, azt pótló-utasításba tenni, most, midőn sokkal csekélyebb számunk, jelesül pedig szeretve tisztelt főispánunk, kinek elnöklése alatt az alap-utasítás hitelesített, iltnemléteben tenni, sem joggal, sem következetességgel egybe nem fér; sőt előhozott az is, hogy

követeinket a megye méltósága megsértésével igen szomorú állásba helyezték, 's őket személyekre nézve csak compromittáljuk; mi ismét a megye szilárdságával és a követeink iránt viseltetett tisztelettel ellenkezik. — De mindezt, mit sem használ, a kedélyek igen fel voltak ingerülve; a latin párt nevezetes többsége győzött, és határozattal lön: hogy követeink csak latinul szólhassanak, 's eziránt a bán, és főispánunk ő exllájok pártfogása kéretett ki; sőt mi több, 's mi e megyében első példa, e tárgyban írásba foglalt két rendbeli beszéd terjedelmesen a jegyzőkönyvbe igtattatni rendeltetett. Öntudatomat felhívom tanunak, nem vezérli csekély személyemet önérdék, mert hiszen a jobb sors a két vitatott nyelv ismeretére vezetett; de nyílt szívről állíthatom: hogy csekély tanuja az egységnek, mire oly nagy a szükség, az ebbeli anyaországtól elkülönzés; csekélyebb tisztelete a pártoknak azokhoz, kik az alap-utasításnak előkelő kidolgozói, és legcsekélyebb a garancia oly határozatokhoz, mellyeket ma így, holnap amugy érdemileg forgatni, egész testület polgári bünnel nem tartja. 2) Baranyamegye utvonatát nem pártoljuk. 3) Az indigenák ügyében Győrrel tartunk; mert azt véljük, hogy már maga az indigenatus megnyerése oly nagy kitüntetés a folyamódóra, hogy azt nemességgel is bőven díszesítve felveheti. 4) A hosszalmas címeket hivatalos közlésünkben mi is eltörlöttük: mi pedig a legfelsőbb helyeket illeti, ezek iránt felírást rendeltünk. 5) Varasdnek a latin nyelv ügyében közölt fölírást, mint első pontban érintém, pártoljuk, ámde figyelmeztetjük azon megyét, hogy stylusában mindig csak Horvátországról — Slavoniát is oda értvén — szólván, Slavoniáról megemlékezni méltóztassék, annál inkább minthogy azon tartomány, melly Száván inneni Horvátországnak helytelenül nevezetik, felső Szlavoniát teszi. 6) Verőcsemegyének, a csatorna-társaság magyarul szerkesztett választmányi munkáját visszaküldjük, oly észrevétellel, hogy latin-elvű hatóság magyar nyelven szerkesztett irományokat Szlavonia egy megyéjétől tárgyalás alá nem vesz. 7) A zágrábi főiskolák igazgatójának azon kívánságát, miszerint a népet bizonyos pénzbeli fizetéssel terheljük, figyelembe nem vettük. 8) A Bánátról Szlavoniába rendelt Császár-huszár ezred, önkakaratából, a nélkül, hogy a megyét csak tudósította volna is, nem átalá ordinariális őrjeit szokatlan állomásra helyezni, mit a megye tisztviselője által megtudván, ezt az élelem kiszolgáltatástul tiltotta, 's az ezred kormányát ezen rendelés megszüntetésére felhitta; mire az ezen felhívás kiadása előtt, tisztviselői elrendezés következtében az örök elparancsoltattak, 's így minden panasza megszűnt; 's reméljük, hogy az ezred, mennyiben megyénkben szállásol, József-huszár itt volt ezred a polgársággal férfiasan fentartott egyetértésűt célul fogadandja. 9) Zágráb-megyének a turpolyai gróf ellen közölt felírást, egyszerűen tudomásul vesszük. Megyénk rosálja a feleketek soha higgadt 's többnyire igazságtalan kifakadásait, és mivel rosálja, — semmi taglalásba nem bocsátjuk. 10) Pestmegye nyilvános törvényszékek iránt tett országos sérelmét június 7kén pártolók; most ismét felhozatván e tárgy, az határozottat a követeknek utasításul adni: hogy a tárgyat nem „gravamen“ hanem „postulatum“ gyanánt, pártolják; de azon elvet, miszerint a törvényszékek, az ítélet kimondását ide nem értvén, minden nyilvánossággal tartassanak, a criminalis codex felvételénél, szigorúan fentartassék. A gyűlés berekesz-

tése előtt többen azon indítványokat ígérék a jövő gyűlésen tenni: miszerint határozatul mondatnék ki: hogy egyrendű megyei végzés azon gyűlésen, mellyben hozott, vissza ne vétethessék; továbbá, hogy a meghívó levelekben az előkelő tárgyak kijelöltesse; végre, hogy az e megyében szokáskép gátolt szólásszabadság, értem úgy, hogy a szóló beavatlanul nem maradhat, helyrehozassék, e rut szokás szüntessék meg, és mindenki türelemmel hallgattassék ki; nemkülönben minden tett indítvány jegyzőkönyvbe igtattassék, nehogy, mint már történt, azt száraz, minden ok nélküli, 's csak az esztendő hosszú sorában alapuló, önkény gátolhassa. R.

— Sopronyul jul. 29. M. hetfőn kezdett évenyedes közgyűlésünket ma végeztük: országgyűlési követeink tudósítását, 's ugyanazoknak némely tárgyra adott utasításainkat kivéve, a tisztelt olvasó közönségnek kevés érdekést nyújthatunk. — Elnöklő alispán ur kevés, de szívből eredt szavakban üdvözölvén a számosan egybegyűlt RRt. kérdést tön: vajjon a követurak tudósítását kívánák-e elsőben is felolvasatni; vagy az országgyűlési tárgyak véleményezése végett kiküldött választmányának munkálatát veendő tanácskozás alá? Az elsőre hajolván a többség, követeinknek adott anyautasításunk szellemében hűségesen eljáró pontosságán megnyugodva, szívből fakadó éljenekkel irántoki további bizodalunkat tanúsítók. Felvételtek ezután a megyei választások alkalmával történni szokott kicsapongások megszüntetésére célzó javaslata a választmányának, 's miután több országgyűlésen magát nemcsak a magyar nemzet, de a külföld előtt is jelesen kitüntető statusférő N. P. th. a körünkben is fakadó visszaéléseknek megszüntetésére hatalmas szót emelt, keményen korholván azokat, kik az egygyűsége nemzeti szabadságunk, 's vérünk feladására, 's meggyilkolására roszlelkűleg 's botorul használni nem irtóznak: különösen a csábító emissariusokat a közmegvetés tárgyul kitűzvé; sőt minden cerimonia nélküli megbotoztatásokat is (ha megtörténnék) helyeselve! Magánkörökben csodálkoztak némelyek a szóló emlékező tehetségének hanyatlásán, mert mondák többen: Ő is egykor egy hoszasb évekig hivatalkodó alispánnak kilépésén sokat izgatott, 's ha akkor megdögönyözik, bizony rajta szárad: szigorú fenytéket akartak határozni, 's különösen a köznemesek bürtönt sürgettek. De miután korunk dicső fia Sz. J. gr. kimutató, milly nehéz leendő választóvonalat kitalálni a barátságosan értekező, és csabító közt; a kedélyek is csilapodván a többség általánoságban, 's a kicsapongásokat minden részleteiben (ha lehetséges) korlátozandó szigorú törvénynek hozatalára utasított, annál is inkább, mivel követeit, a ne talán mások által felhozandó célszerűbb javaslatok elfogadhatóságában megszorítani nem kívánta, azon szoros kikötés mellett, hogy a legszegényebb, sőt, még a szolgai sorsra jutott nemestársainknak személyes joga se veszélyeztesse. A képviselők eszme, noha a választmányban a köztanácskozásokat tekintve voltak hű baráti, itt még pártolást alig nyerend; pedig előbb vagy utóbb is aligha az nem leendő szabad tanácskozásainknak egyedüli fentartója.

A vizek, 's folyók szabályozásával mi sokat veszünk, mert majd mindenfelől azoktól, vétetünk körül. Szomszéd nemes Győr megye, (hol talán még több panasz lehet a vizek ellen) velünk kezét fogva egy bizonyos könyöknek átmetszésében együtt dolgozva, mert a tekervényes meder miatt a Rába neki is tömérdek kárt okoz-

megjelenendő munkákról hivatalos véleményt, igen vagy nem ajánlást, időszaki az irodalom minden szakmájából a közönségnek adna, vele tudatni szigorú tiszteletnek ismerné: e korszerű indítványnak kettős haszna leendő: első, az író tárgya, ismérven t. i. a feletti ellenőrködést, feldolgozandó anyag szerét jobban megválasztandja, nagyobb szigor, és szabatosággal készítené, azaz csak jót és hasznost adand. A publicum. jó könyvekre nézve, mire főleg honfánkban oly nagy a szükség, tisztában lenne magával 's erszényével 's nem kénytelenítetné holmi könyvárusi szeszély, bányu nyereszkezők alacsony eszközövé törpülni, és saját meggyőződését feláldozni. Miszlay K.

Statistikai adatok Erdélyről *)

1838dik évben az Erdélyhez kapcsolva volt részben találatott: I. a) Középszolnok megyében: 3 mezőváros, 1 municipalis helység, 143 falu, 's a katonaságon kívül 32.724 lélek. b) Kraszna megyében 3 m. város, 72 falu, 103.549 lélek (a kat. kiv.) c) Zaránd megyében 1 m. város, 98 falu, 31.141 lélek. d) Kővár vidéken 3 m. város,

*) Érdekesnek tartók ezen adatokat, mellyeknél újabbakat nem olvastunk, lapjainkban azért közleni: mert hiteles kitételek közöltettek, és különösen érintik helyszám, egyház-, vallás-mineműség és lélekszám tekintetében azon három vármegyét és egy vidéket, mellyeknek Magyarországához kapcsoltatása törvényhozólag meg van rendelve. Szerk.

88 falu, 40.738 lélek. — Összesen: 10 mezőváros, 1 municipalis helység, 401 falu, 208.122 lélek (a katonaságon kívül.)

H. Van a) Középszolnok és b) Kraszna megyében együtt: 6 rom. kath. egyház, 173 egy. görög ekklezsia, 69 protest. ekklezsia. c) Zaránd megyében: 3 r. kath. ekklezsia, 4 prot. ekklezsia, 30 n. egy. gör. ekk. d) Kővár vidékén: 2 rom. kath. ekk. 70 e. gör. ekk., 4 prot. ekk., 13 n. e. gör. ekk. — Összesen: 11 rom. kath. ekk., 243 e. gör. ekk., 77 prot. ekk. és 43 n. egy. gör. ekklezsia.

III. Van a) Középszolnok és b) Kraszna megyében együtt: 6180 r. kath. lélek, 85.674 egy. gör. 44.129 reform. és 290 zsidó. c) Zaránd megyében 2172 r. kath. l. 395 reform., 28.543 n. e. gör. és 3 zsidó. d) Kővár vidékén: 1399 rom. kath. l. 30.330 e. g. hitű, 1036 reform. és 2973 n. e. egy. gör. — Összesen: 9251 rom. kath. 116.004 e. g. hitű, 45.560 reform. 9 unitarius, 31.516 n. e. gör. hitű, és 293 zsidó.

Erdélyben 's a hozzá kapcsolott részekben vala összesen 11 kir. város, 65 mezőváros, 17 municip. helység, 2589 falu, 1,902.953 lélek.

A részekben külön (mint fentebb láthatni) 10 mezőváros, 1 municip. helység, 401 falu, 208.122 lélek.

Levonván a részeket. (u. m. Középszolnok, Kraszna, Zaránd megyét, és Kővár vidékét) marad tulajdonképen Erdélynek: 11 kir. városa, 55 m. város, 16 mun. helysége, 2488 faluja, és 1,694.831 külön vallásu lakosa. W.*

P. Thevrevk J. Utazás-naplójából.

1842. dec. 7kén. szerdán. Gyöngyösön. Hevesben megtekintem a piacot. hol annyi mindentelét árultak, hogy elérte hinnem kelle, hogy ott hetivásár van; holott hetfőn és pénteken szokott csak illy vásár tartatni. A hullámzó sokaság közt mindenfelé forogtam és mindenütt magyar szót hallék. Annál felülőbb és szemszűrőbb tehát a ferdeség, miszerint a városi boltok homlokiratai jobbadán idegen nyelven szerkesztvék; miért többnyire napirendhez tartozik a nevelés látvány, hogy a magyar parasztnő, ki magyarul olvasni tud, de más nyelven nem, a gyógyszerterába tér be szalagot vásárolni.

Elegy.

4-12 (I r l a n d i n y o m o r) Vannak háznépek Irlandban, — ugymond egy, ez országban állomásozó angol katonatiszt, — kik egész életökben még egy falatka húst sem ettek; sőt ismerek katolikus lelkészeket, kik olly szegények, hogy még télre sincs módjuk egy pár harisnyát venni. —

(A siketnémák száma Franciaországban) Ez körülbelül 25 ezerre terjed, és így 300 esik minden megyére: 's e boldogtalannak csak hatod része osztozik a tanítóintézetek áldásában.

Az angol szabadkőművesek nagy páholya 1000 font sterlinget (10,000 pengő forintot) szavazott egy, az ő elhunyt nagymesterének S u s s e x h g n e k állítandó emlékre.

elpusztítván az ágostai hitv. Gymnasium fedelét is megemészte ugyan: de belsejét annyira megkímélte, hogy a benne találtat szobák és tanulóteremek akár jelenleg is mind használhatók. Czélszerű lépések pedig már tétettek, hogy a födelezet szeptember 15-ö napjáig elkészüljön. Mire nézve ez iskolai év megnyitása legkisebb akadályt sem szenvedvén, figyelmeztetnek a szülők, hogy eserekről, úgy házi, mint tápintézetbeli élelmezendőknek alkalmas szállásairól tisztitársaival együtt alulirt szivezen gondoskodandván, mint eddigelé: ugy a bekövetkező iskolai évben is gyermekeiket minden aggodalom nélkül bizhatják gondviselésünk alá. A mult iskolai évben a szónok-költészeti osztály 32., szókötési 35., nyelvtani 50., felső polgári 27., második elemi 44., első elemi 34., a leányosztály pedig 64. öszvesen 253 tanítványokat számlált; kik közül 30an a tápintézet; 55en az ének, 35en a rajziskola, 23an a magyar társaság tagjai voltak. Némethy Pál, igazgató oktató.

Külföldi hírek.

Spanyolország. Madrid közelében minden kapu és halom körül van árkolva; jul. 14-ke óta éjjel nappal ezen dolgoztak. Az alcalai kapu és a Principe-Pioi halmok erős állgutelepekkel megrakvák. A föellenállási-szerek azonban a kir. palota mellett vannak egyesülve, mellynek tere valóságos erősséggé van átváltoztatva. — Ujra mint bizonyost említik, a valenciai népségnek a város-elleni fölkelését, és azt mondják, hogy az ottani juntától küldött sergelyt puskalövésrel üzte vissza.

Evaristo San Miguel főkapitány, Aspiroz tábornok fölszólítására, mikép Madridot adná föl, többi közt azt válaszolta: „Mi gondolat, mi elv, mi nyilvános érdek van világosan fölírva a hirdetévényesek zászlaira? Néhol meghatározott miniszteriummal akarják a kormányzót, másutt mitsem akarának tudni a kormányzóról, és ismét másutt teljeskörűen nyilváníták a királynőt, ki még 13dik évét sem érte el. Néhány junta változtatta alaprajzait: főleg a valladolidi, mellytől excellentiád függ, hirdetévényzi a mostani kormányzót, kit excellentiád számúzni akar. Excellentiád ezen fölkelést mint nemzetit rajzolja, 's azt mondja, hogy a nép akaratóból származott. Én nem akarok a lelkiismeretek belsejébe hatni, 's szerzőik igaz indokait itt fejtegetni, de egy józan-eszű sem fog népies vonásokat találni abban, mi olly sötét-, olly egyszerűtlennek 's olly sok változás alá vetettek mutatkozik. Egyébiránt mondhatom Extiádnak, hogy én hivatalomat, ezen kerületbeli főkapitányságot, mellyet az országgló kormányától fogadék el, csak törvényesen létesítendő kormány kezibe teendem le. De hát ugyan ki küldte őnt, hogy határunkba lépjen? Juntája? Ennek nem terjed illy messze hatósága. Az egész nemzet? Ez még nem nyilatkozott. Elismert kormány? Mindedig az országgló kormánya az, melly a cortestül van föllállítva. Excellentiád csak az erőhatalom jogára hivatkozik.“

A barcelonai ideiglenes főjunta tudósítá az ideiglenes kormányt, mikép a nép fájdalommal szemléli, hogy a legfontosabb állomásokat új és tapasztalatlan férfiaknak adá. A nyilván tanusított előszeretet azon személyek iránt, kik azért jönnek ide külföldről, hogy a jelen helyzetből hasznót húzzanak, fölzendíti az országot, 's elfojtja a türelem és vérség szellemét, mellyel ez nekik karját nyújtandá. Kalandorok és forradalmi nyereszkezők hivatalok- és méltóságokra tevének szert, mikre őket érdemellenekké teszi tehetlenségök és népszerűtlenségök. A főjuntának nem szabad illy háborító tett-dolgokat hallgatással mellőzni, mert ő a népség érzelmeinek tolmácsa.

Az ideiglenes kormány is, mint a valencziai junta rendeletet bocsátott, melly mindazokat, kik a királynő Madridból eltávolítását gyámolítják, vagy őt, ha hatalomban állana, nem védelmezik, honarúloknak nyilvánítja, azoknak pedig, kik ellenszegülnek kitünő jutalmakat ígér. A burgosi junta elvégezte, hogy a Gaceta, Espectador, Patriota és Centinela példányai a bakó keze által égetlessenek meg, a többi újságok szabadon környeltethetvén.

Serrano tábornok Mequinezából jul. 13kán a saragossai ayuntamiento, — tartományi küldöttség, — és nemzeti katonasághoz három fölszólítást intézett. — A tartományi küldöttséghez bocsátott így hangzik: „Midőn a nemzeti hirdetévény zászlaja az egész felszöveget fölött lobog, 's rajta 's a hirdetévényzök szivében az 1837ki alkotvány, II. Isabella, szabadság 'stb. szavak állanak, nem hiszem, hogy a szabadelmű Saragossa képviselői még tovább késedelmezzenek azokhoz állani, kik fegyvert olly szeretett tárgyak védelmére ragadának. Espartero 's a nemzet közt erkölcsileg és lettdoligal el van döntve a kérdés: ő csak azon gondolkodhatik még, hogy haladokli tekintélyénéhány nappal továbbra nyujtsa. Kötelességem, érzelmeim, politikai elveim parancsolják,

titeket a béke, hon, alkotvány és királyné nevében meghinom a mozgalomhoz-állásra, melly a Hercules oszlopaitól már a pyrenäekig terjedett. Ha a visszavonásnak vége szakad, ez által a tartomány fényes dicsőségéhez még azon másik járuland, miszerint segédkezet nyujta a spanyolok örök egyesítésére. Egyik segédem, ki e jelen fölszólítást átadja, egyes dolgokban fölvilágosítással szolgálhat.“ A városi tanáshoz intézett felszólítás hason tartalmu; a harmadik pedig ekkép hangzik: „Vitéz miliciano-k! Az egész felszövegetbeli társaitok, a cadizi és madridiakat kivévén, a nemzeti hirdetévényhez állottak, mellynek czélja nem egyéb, mint az alkotványt, a királynőt, a szabadságot és függetlenséget sértetlenül föntartani. Nektek, kik sohasem ijedtetek meg a veszélytől, nem szölok egyenlöltségéről a tusának, mellybe benneteket behuzni akarnak; nem arról, hogy a nép ügye mellett a spanyolok végtelen többsége áll. Hanem azt mondom, hogy e szent ügy, a ti saját ügyetek, ugyanazon ügy, mellyért borostyánokat nyertetek 's városotok a „mindig hős“ nevet kapta. Hallgassatok szavamra és álljatok a nemzeti hirdetévényhez, így gyökerében elmetiszenditek e harczt, mellynek kimenete nem kétes ugyan, de sok honfivér-ontásba kerülhetne. Szóljatok egy viszont kibékítő szót, és én legott köztetek termék, mindig kész levén magamat a hon, alkotvány, II. Isabella alkotvány-szerű trónjának, a nemzet szabadsága- és függetlenségének védelmére szentelné.“

E fölszólításra másnap azaz jul. 14kén mindjárt megirták a közös feleletet, mellynek rövid tartalma következő: „Excellencia! Az 1837ki alkotvány, az alkotvány-szerű királyné II. Isabella, és a nemzeti függetlenség, olly jellegök, mikben Saragossa városa mindig dicsőségét találta, 's minthogy Excelliád ép ez elveket idézi, e részben nem volna különbség. Amde jelen kényes helyzetben Saragossa csak a rend és csend megtartásán ügyekszik, minden más kérdést az egyesült nemzet elintézésére bizván, mi, ha megtörtént, kész örömmel hódland a kormánynak, melly törvényes uton fog alakittatni. Addig el van határozva tiszteletet parancsoló semlegességben maradni, miáltal, ugy hiszi, eleget tett kötelességének.“

A felső aragoniai fölkelők parancsnoka Jaime Ortega ezredes Aragonból ismét új fölszólításokat bocsátott Saragossa város tanácsához és lakosaihoz. Ő a kormányzó ügyét mint egészen vesztettet adja elő 's azt állítja, hogy a Serrano parancsa alatt álló cataloniai hadsereg, a Roncali vezérlete alatt előnyomuló navarrai osztály, és a felső-aragoniai dandár a várost a legnagyobb szerencsétlenségtől kimélik meg az által, ha ez a Lopez-alaprajzhoz csatlakozik, 's tul ad olly embereket, kik a nemzeti érdekeket idegen pénzért árulják. A város igen mérsékelt felelete ekkép hangzik: Ő csak az összes népség akarata és megbízása szerint cselekszik, ha eddigi viseleténél megmarad; ő senki véleményén sem akar erőszakot tenni, de a magáén sem hagy azt tetetni bárki által. Nem annyira politikai véleményekre, mint ezek megállapítása módjára nézve különböznek ök egymástól. Bizonyos, hogy ha idegen politika nem avatkozik be, a kérdés vérontás nélkül fejtetik meg, mert nem gondolhatni el, hogy a szabadság szent ügyének védelmezői közt alárendelt tárgy miatt ismét polgár-háború támadjon. Azonban fájdalommal látta Saragossa, hogy Ortega ur, ha nem is fegyverrel, az által nyitá még a harczt lakosai ellen, hogy szántóföldeitől a termékenyítésre szükséges vizet elvonta, 's a dolgaik után járó védtelen személyeket utcákon elfogatta, holott pedig a hős város senki előtt sem zárta be kapuit és minden vidékbeli emberek akadálytalanul járhatnak ki és be. Ama rendszabály sohasem vala hallható a háboru történetében, melly 1808 óta bekövetkezett, és egy főnök sem merte valaha vizhiány által a szántóföldeket kihervasztani 's a földművesek tiszteletre méltó osztályát illy irtózatosságsába taszítani. 'stb.“

Narvaez tábornok jelenléte elég volt arra, hogy Zurbano előserege a felkelők ügyének megnyeressék. — Don Ramon Narvaezt senkivel sem hasonlíthatni jobban össze mint Murattal. Mikép ez, ugy Narvaez is, ha a csata elkezdődik, legfényesb egyenruhájába öltözködik, magát rendezivel díszíti, magas forgót hord, és fehér lóra ül, hogy katonái jobban észrevegység, 's jelenléte által bátorságokat tüzelje. Espartero hadserege alig látá meg a lovagias táborvezért, 's legott mindenestül hozzá állott. Még mielőtt ütközetre került volna a dolog, Seoanet és Zurbánót elhagyták katonáik. Mendizabal legott elhagyá a fővárost, hogy a kormányzót Cordovában utólrhesse 's vele netán Gibraltarban hajóra ülhesen. Zurbano a franczai ügyvivőnél esengett ótalomért, mivel sehol sem találta magát olly bátorságosnak, mint a franczia követségi palotában. A madridi hatóság erre este maga-megadását kijelenté, és Narvaezt meghitta a vá-

vosba beköltözésre. Narvaez elégnék tartá a következett éjjel csak a kapukot foglalni el. Csak másnap, Mária Krisztina királynő névnapján tartá harangzugás és álgudörgés közti ünnepélyes bemenetét. E diadalnak a volt kormányzó ünnepélyi öszseesése, egy olly ábrándos népnél, minő a madridi, nagy lelkesülést okozott. Ebben mindenki szerencsés jóslatot látott. A kormány egy juntára bizatik ideiglenesen, mig a Lopez-kabinet öszseül. Narvaez, ki a főparancsnokságot magánál megtartá, e miniszteriumot változatlanul szándékozik föntartani, 's a többit a cortesre bízni, melly legott egybehivatandó léssen. A harczerő, mellyel Narvaez jelenleg rendelkezhetik, 30,000 gyalogságból, 3000 lovasságból áll. Ezzel képes ő az új esendháborítás minden kísérletét sikeresen elnyomni 's a pártokat féken tartani.

Telegrafi tudósítás szerint a Narvaez és Seoane csapatai jul. 22kén Torrejonban öszseecsaptak. Egy negyedórányi harc után kész lön a béke. Seoane és Zurbano fia elfogattak. Zurbano ellant és Madridban lappang. Állítják, miszerint Madrid hatósága a várost minden föltétel nélkül át akarja adni. A katonaság haza takarodik. Az Ena csapatai, mellyek szinte nyilatkoztak, elfoglalva tartják az állomásokat. Hír szerint Narvaez vagy Aspiroz esti 5 órakor osztályával Madridba beköltözendik.

L e g u j a b b. Madrid. julius 25én A Lopez miniszterium alakítva van. Az egész tábor, melly Madrid körül volt öszszehúzza, a fővárosba vonult. Arguelles a királyné gyámja e tiszteről lemondott. — Espartero 16kán Cordovában volt. — E szerint a fölkelésnek vége 's híhetőleg a béke és nyugalom egész Spanyolországban nem sokára ismét helyre áll.

Nagybritannia. A parlamenti ülések közelgő berekesztése, mint látszik, arra kényszeríti a két házat, mikép inkább a dolgok végzésével törődjenek, mint a szónoklattal. A jul. 21ki ülésben több rendszabály igen szép előhaladást tön. A felsőházban az irlandi vegyes házasságok törvényesítése iránti törvényjavaslat másod és harmadszor olvastatott föl. Az alsóházban az ir fegyverelszedési bill, melly eddig csak igen lassan ment, most egyszerre a 35ik záradéktól egész az 54ig haladt. Russell lord megszorítani ügyekvék azon záradékot, melly a házmotózást fegyverek miatt megengedi, javaslata azonban el nem fogadtatott.

Julius 20kán O'Connell repealgyűlést tartott Enniskillenben. Éjszakai Irlandban repeal-ellenes mozgalom keletkezett. — Jul. 19. és 20ka közti éjszaka Leith és Hull közt a Pegazus gőzös törést szenvedett.

A Times szerint a rebeccaiták, daczára a jelenlévő katonaságnak, mindig garázdábbak kezdenek lenni iszonyatoságikban. A Glanmorganshire és Monmouthshire bányakerületekben titkon fegyverek osztattak ki, 's e mozgalmak mind a chartismus befolyásának eredményei, melly fájdalom e vidékek mindinkább növekedő szegénységében kész szövetségtársat talál. A rebeccaiták a szomszéd Irlandban is elpusztítottak egy kaput. Hát már oda is elterjedne e törvénytelenkedés? A következés majd meg mutatja. E közben a hadi készületek Irlandban folytást tartanak.

Franciaország. Az ez évi kamraülésekben alig történt valami az ország tevéleges érdekei előmozdítására. A vasutak ügye, melly hat vagy nyolcz év óta mindenféle akadályokkal küzde, most is csak igen igen kevéssel lön előmozdítva. —

A kamrák jul. 24kén rekesztettek be. Az illető kir. rendeletet a pairekhez Soult hadminisiter, a követkamrához pedig a belminiszter vitte meg. A két kamra tagjai „éljen a király“ kiáltással váltak szét.

A vámgazgatóság részéről Franciaország 1842ik évi külföldi kereskedése fölött Moniteur-be igtatott jelentés szerint, az nem tartá meg azon növekvő mozgalmat, mellyet az az előtti évben mutatott. Sőt inkább csökkenést vehetni észre, mellynek okai mégis sem az ország oeconomiai helyzetében nem fekszenek, sem annak jólétét alapban nem érdeklik. — 1840ben külkereskedésben forgott összesen 2063 millió fr. és a tengeri szállítmány 2,895,000 tonna volt. — 1841ben külkereskedésben forgott összesen 2187 millió fr., és a tengeri szállítmány 3,092,000 tonnát tett. 1842b. k. kereskedésben forgott összesen 2078 milló fr. és tengeri szállítmány 3,139,000 tonnát tett. Mi, ha az utolsó évet az 1841kivel egybevetjük, a hajófuvarra nézve ugyan 47,000 tonna növekvést, de értékben 109 milló kevesbülést mutat — 's ez olly csökkenés, melly csaknem az 1840iki állapotra viszen vissza, és az 1841 ótai előlépéseket jobbara ismét megsemmíti. Azonban ez előlépések rendkívüliek valának; mi eddig hallatlan dolog, a franczia kereskedés egy évben 124 millióval nagyobbult, 's illy emelkedés után az üzletekben is viszonyos mozgalomnak kelle keletkezni. A franczia kereskedés, mint szinte más álladalmak is, nem csak egyszer tapasztalá az

emelkedés és süllyedés e hirtelen változó állapotait, és mindezen ingadozás dacára is 12 év alatt 1831-től 1842-ig 1131 millióról 2 milliárdra emelkedett.

A francia hírlapok az ezelőtt kevéssel meghalt Lenormand asszony helyébe más más személyeket ajánlgatnak. A könyvkereskedés legközelebb egy röpiratot hozott e cím alatt: „Lenormand asszony utolsó jóvendőlései.” Meg van benne jósolva, hogy Napoleon Lajos szabadon bocsátatik, hogy Anglia véres polgárháborút ér stb. Arago-ra halál van mondva, mielőtt politikai céljait végrehajthatná; az akademiában két év alatt öt széket ültet meg a halál; Rothschild keresztény vallásra térend; Konstantinápoly félhold helyett keresztet fog szemlélni; Lajos Fülöp halála után sem kormányzóság, sem gyermekormány nem lesz, hanem egy ifjú száműzött térend vissza fog koronát nyerni; Franciaországban ismét császárság lesz, és a határokat, melyeket neki a sas meghódította, visszanyerendi. A francia kabinet előtt sokkal kedvesebb volna, annak megjósolása, mint fog a zavar Spanyolországban véget érni. A spanyol követség nagyon vidám, Hernandez azonban igen visszavonul.

A National, az irlandiak iránti francia rokonszenvek közlönye, már a harmadik repeal-aláírást közli. Eddig csak 1137 1/2 fr. gyűlt be. A radicalismus ezen demonstratioja a többi hírlapokban kevés viszhangra talál.

Németalföld. Az új választásokat most már minden tartományokból tudhatni. A második kamrának 21 lelépelt tagjai közül 16 ismét meg van választva, és csak öt van mások által pótolva.

Északamerikából. Margaréta gözs azon hírt hozá, hogy Fall-River kikötőhely f. évi jul. 1-jén majd egészen a lángok martaléjka lön; a kár 250,000 dollárra becsültetik. A gabona ára Newyorkban hirtelen alászállott.

Egyesületi 's intézeti közlések.

Magyar tudós társaság. Fekete János, a legközelebb Bécsben megjelent „Gy o r s z á m i t ó” szerzője, e munkájából ötven példányt, ajánlott fel, a m. tudós társaság pénzalapja nevelésére. Árultatik az 30 pengő kron Eggenberger J. és fia m. acad. könyvtárosoknál. Pesten, augustus 2. 1843. D. Schedel Ferencz titoknok.

Iparegyesület. Legközelebbi jelentésben veszprémmegyei porcellán-gyárosnak Fellmayer Antal ur mondatik, ez leírás hiba. A herendi gyárnak ugyanis tulajdonosa Fischer Móricz ur, Fellmayer ur pedig szegedi kartongyáros; bronz- emlékpénze mindkettőnek megkülönböztető illető hatóságához. Jelenleg batizi edénygyárnok D' André György urnak szinte bronz- emlékpénze indítatik el ns Hunyad megyéhez Erdélybe. E szerint a tavalyi kiállítási díjakból még csak azok maradtak kiadandók, melyeket a közbenjött, 's el még eddig sem hátríthatott akadályok megküldeni nem engedének. Illyenek a kassai szegényház posztógyárának, és szinte kassai óras Lerner János urnak bronz, továbbá kokovai üveggyárnok Pichler Antal urnak ezüst, és szlabócsi papirgyárnak bronz- emlékpénzeik, — mely két utóbbi iránt ns Gömör megyéhez egy korábbi jelentésem szerint intézett megkereső-levelet is kényyszerültem az egyesület körülményei véletlen akadályok miatt az expeditióbul visszavonni. Az érintett akadályok azonban már soká nem tarthatván, minőlelőbb reményem megnyugtathatni az illetőket. Jövőre pedig olly intézkedések szándékoltatnak az igazgató választmány részéről, mik a mellő megtiszteltetéssel illy kérsőre elhaladni nem engedendik. — Pesten augustus 1. 1843. Csanády jegyző.

A pesti műegyesület tisztelettel figyelmezteti 's kérőleg szólítja fel ezennel a műkedvelő t. cz. közönséget az iránt, miszerint az idei műkiállítás berekesztési határideje az e. f. évi auguszt 15-ik napja már elközeledtén méltóztatassék a tiszt. közönség a főleg legujabban beküldött igen jeles műdarabok megismerésére szives figyelmet fordítani; továbbá mindazon t. cz. részvényesek, kik a f. évre részvénydíjajukat még be nem fizették, nem különben azon műbarátok, kik netalán még az idén egyesületbe lépni kívánnak, ezuttal ismét tisztelettel kéretnek, hogy az 5 pft. részvénydíjak lefizetése iránt egyesületi pénztárnok Klausz A. L. úrnál, [a városi színház-épületbeni tükkorraktárban] hova hamarabb intézkedni méltóztatassék. — Közli Ritter Sándor egyesület titoknok.

A bihari gazdasági egyesület f. évi július 18-dikán tartá által-, gyümölcs-, 's egyéb terményes műkiállítását. — Ha fontolóra vétetnek a nehézségek, melyekkel kezdetben csaknem minden intézetnek küzdenie kell, nem lehet nem örvideni ezen első kiállításnak, mely rögtönzés műve lévén, bárha csak par-

nyi adalékul szolgált a bihari állattenyésztés és műipar jelenlegi állapota megismeréséhez, mindazáltal reményt gerjesztek azokban is, kik a bihari gazdasági társulat életjövendője felett kétségekbe estenek, mielőtt meggondolták volna, miként fényes eredmény csak meleg részvét, 's hosszabb idő szüleménye lehet. — Ezért köszönetet mond az egyesület azon ügyszerető polgároknak, kik az első kiállításban tetteleg részvét által a kétely eloszlására hatályosan munkálkodának, 's Tarsoly József és Lajos testvéreket kiállított asztalos remekműveik minden tekintetbeni jelessége elismerésül, dicsőítő oklevéllel határozta megjutalmaztatni. Jelen alkalommal közzététeti egyesület, hogy a második kiállítást Dénes-vásár alkalommal f. évi october 9-én Debreczenben a Várad-utczával levő ugynevezett Vay-háznál, melyet szab. kir. Debreczen város érdemes tanácsa kijelölni méltóztatott, tartandja és a megyei adózók közt elajlasodott állattenyésztés főemelésé tekintetéből az alapszabályok 7dik §hoz képest a legjelesebb kanca-csikók, üszök, 's egyéb kitünő állatok jutalmazásul előlegesen háromrendű díjt tűzött ki, u. m. hat négy és két aranyat. — Költ Várad-Olasziban július 30-án az egyesületi közgyűlés rendeletéből Lukács György a bihari gazd. egyesület titoknok.

Majorátusok.

II.

Készen valánk már észrevételeinkkel a Pesti Hírlap 127 számában összehordott okok fölött, midőn néhány nap mulva a 192 számot olvasni szarancsénk lön, mely a majorátus természetének elemzését tárgyazza némi példák 's alkalmazások kíséretében. Az ezekről észrevételeket most hát egy második külön czikkben foglaltjuk.

Az egész elemzés azon sarkpontra fordul meg, hogy a majorátusok és seniorátusok nem hitrebizottságok, hanem örökösödési helyettesítések, (substitutio haeredis) 's a rendelkezésnek nem áll hatalmában tulajdon jogát nemhogy örök időkre de még csak egy pillanatra is magával sírba vinni. Az érdemes író maga megvallja, hogy a tárgy mélyebb, tudományosabb fejtegetést kívánt, mint millyent a hírlapok köre megbírna, kerüli az iskolai szint, de még is egy kis analysis olvasói számára szükségesnek tart, melynek szobatudákosa szagáért csakugyan alább engedelmet kér. Fájdalom! mi sem méltóztathatjuk el az iskolai szint, a szobatudákosa szagát, de annak nem mi vagyunk okai, hanem a tárgy, melyről szólanunk kell, miután az hírlapi uton vitatás alá jött. Tehát a dologhoz! Hogy a majorátus nem hitrebizottság, hanem örökös helyettesítés, ezt bizonyítja a romai jog, mert ott van a kútfő, melyből az európai jog ezt is, mint jogtudományának legnagyobb részét, holt tisztán, hol zavarosan ismeríté.

Észrevételek.

1.) A majorátusi mint a seniorátusi intézetek nem a romai jog, hanem a hüberi rendszer szelleméből fejlettek ki, az időszakokat nem lehet 's nem kell összezsavarvanni; a romaiak semmit sem tudtak a majorátusok és seniorátusokról, melyek a feudális időszaknak sajátos természetvénnyei, és koránsem kinövéséi a romai, örökös helyettesítések, mikép a czikk állítja. Mind a romai, mind a feudális jogoknak meg van saját történetük, eredetüket egy kútfőben ugyanazonítni nem lehet. Hiszen kellőleg tudva van, hogy a romai világnak, 's az ő törvényeinek a költözököz nemzetek véget vetettek: magában Italiában már a VI. században, midőn a longobárdok ott fel léptek, kivéve a ravennai exarchatust. megszüntek a romai törvények élni, 's miután az exarchatus is longobárd birtok lön. száműzetett onnan is a romai jog, „Itaque Italia majestate simul et legibus exuta suis jugum imperii legumque subit barbarorum” írja Gravina (t. 1. p. 99) 's nem előbb, mint a XII. század végével Lothar császár idejében éledt fel ismét a romai jog. midőn a pisai codexre akadtak; 's ekkor Werner vagy Irnerius első ada lezékelt Bolognában a romai jogban, addig longobárd, fries, wisigot, frank, alemann, burgundi, angolszász stb. törvények alatt éltek a nyugoti európaiak, melyeken mint megannyi talpköveken épült fel a hüberi rendszer, és csak a XIII. XIV. században kezdett némi befolyást gyakorolni azokra a jus civile romanum, miután az egyetemekben itt ott el kezdék azt is tanítani. Nem kell tehát anticipálni az időt, 's mondani, hogy az örökös helyettesítés eszméjét az európai jog, mint jogtudományának legnagyobb részét is holt tisztán hol zavarosan a romaiaktól vette, mert hiszen a hüberi rendszer már erős lábán állott, mikor a jus romanum hosszú szendergéséből életre költetett; 's kelle azután is még vagy két száz év hozzá, míg annak tanítása az egyetemekben elterjedhetett. De még a romai hatalom virágzása idejéről is ne gondoljuk, hogy a birodalom két fővárosán kívül sok törvénytudó létezett volna, kik a romai jogtanulást fenntarthaták 's terjesztheték Európa egyéb részeiben, mert Justinian nyilván mondja a Digesták előszavában, hogy rég megállapított intézvénye a birodalomnak, hogy csak Romában. Konstantinápolyban és Beroében tanították a romai jog közönséges helyen mindenütt kétkét jogtanár által; 's ez birodalmi régi intézvény lévén, bizony a spanyol, frank, brit, német honban kevés ismeret is szivárgott át a romai törvényekről, 's a mi kevés áthatott is, az nem volt képes a nemzeti bélyegűekkel sok időre kiállani a tusát.

2.) Következtesebben mondhatjuk, hogy minden törvénynek alapja, és kétféle az emberi ész 's okosság lé-

vén, minden társaság magából fejte ki első törvényeit, 's a szépszerű utánozás 's kölcsönözés, mint az idegen törvények erőszakolt elfogadása is csak későbbi jelenetek; így már természetesen magyarázatát leljük fel azon historiai je neteknek, melyek szerint szokások és törvényekben sok különböző nyelvű 's éghajlatu népek 's nemzetek legalább némi fővonalakban, millyenek az örökös és gendelkezős stb. egymással egyeztek, a nélkül hogy szükség lenne azokat kölcsönözéseknek állítani. *)

A feudumál már épen így van a dolog, mert sehol az feszebb formában nem mutatkozik, mint Ázsiában a radspatok és afghánok földén, miképen az a georgiaiak és örmények közt is megvolt, míg autonómiajokat a persa, turk, orosz hatalom sírba nem dönték; Wilken, St. Martin, Tod James, hogy másokról hallgassak, a szoros hasonlatosságokat példákban is kimutatták az európai hüberi rendszer természetének felvilágosítása tekintetéből, és lehet e már, kérdem, ázsiai örökösödési módokat romai codexekhez kötni? azokkal a Gangesmelletti hüberi szervezvényeket megmagyarázni? — Bizonyosan nem! miért kelljen hát az európaiaktól is megtagadni az eredetiséget? miért a hitrebizományokat 's örökös helyettesítést egyedül csak a romai jog zagyva folyadékaiknak elnevezni? okát ál nem látom.

3.) Ázsia, mint Európa történetje egyaránt bizonyítja, hogy hódító nemzetek a hüberi rendszert nem is mellőzhették, melyben önként fejtette ki: a) az első szülöttségi jog (primogenitura) b) a családi és származat fénye és tekintete és a főbb 's alsóbb rendek különbsége. 4) földbirtoki tömörség, mely a felebbi tüneményeknek csak kiegészítője. Lássunk mindenikről valamit.

Első szülöttség (Primo genitura) Az első szülöttségi jognak mind politikai mind vallásos biztosítékaira akadunk keleten, például a zsidóknál, kik magok is hódítók voltak kezdetben (I. Genesis IV. 7. XXV. 32, XLIX. 3.)

Midőn Esau könyelműleg eladta első szülöttségi jogát Jákob testvérenek, azért meg is rovatott Mózes könyveiben, mert mind világi mind szellemi kiváltságok voltak ahoz költetve: a családja kihálásával elsőszülötthe szállott a ház-igazgatás, az áldozatok vége vetele, a többi testvérek 's más család-tagok kormányozása, az atyai megáldás különben az elsőszülött fejére szállott, mely Izsák szávaiban jellemzőleg van kimondva „ut illi daret (Deus) de rore coelis, pinguedinibus terrae et abundantiam frumentum et vini novum.” Szinte jellemzők a haldokló Jákob szavai első szülött fiához „Ruben primogenitus meus tu fortitudo mea et principium roboris mei, excellentia dignitatis et excellentia roboris.”

E politikai és vallásos nézeteknek, melyek az ösvilágban elterjedtek, természetes alapjuk volt épen úgy, mint a primitíválkál (első zsenge termések) áldozatnak, qui prior tempore potior jure nem olly visszásvagy, mint sokan azt gondolnak, mert a dolgok és körülmények hathatósan parancsolják a bizonyos rend megtartást, a rendezésben pedig nem mindegy előlről, középből vagy hátulról kiindulni; 's innen van már az is, hogy a fejedelem vagy uralkodó-házak örökülésében is az elsőszülött örököl a kormányt 's az azzal együtt járó kiváltságokat, 's ha néha e sarkalatos elvtől eltávoztak is itt ott, az mindig csak kivételnek tekintetett a közös szabály alól. Feudális szerkezetű országokban már épen nem csuda, hogy az elsőszülöttségi jogok még inkább fentartattak mint másutt; mert az uralkodók példáját követték a nagyobb vasallusok is, család és birtok-fentartás két sűrűbb voltak, melyekhez kelle a törvényeknek is simulniok, különben az uralkodó-ház megszűnnék uralkodni, ha szakadatlan osztozásnak engedte volna át birtokait olly időkből, midőn épen azok tömörsége kezdekett a főhatalmi súlyért. Hogy messze ne menjünk, a habsburgi-ház dicső emlékü alapítójában látjuk a példát, ki látván a német-honi osztozásoktól elválhatlan meggyengülést, behozá az elsőszülöttségi jogot, (1283. jun. 1-jén) mellyel fogva Albrecht egyedül öröklé birtokait, más két testvér kizárásával. Jóllehet kezdetben Austria, Styria Karinthia. Windischmárk közös felosztásra voltak kitzve.

A szomszéd ausztriai példa csak kis másolata annak, mi a Radschputok azaz királyiak földén (Radschastan 350,000 angol □ mföld) sokkal előbb gyakorlatban volt és van, hol mint Sod James kimutató, a legszoros feudálismus fészke van, a koronát csak az első szülött öröklé. 's a nagyobb vasallusok mindenben az udvari szokást követik, még apróbb házi szertartásaik is ahoz alkalmazvák, a hüberi jószág örököse, mikélyt a vasallus arról kihál, új adományozást és beiktatást kér és eszközöl, épen úgy, mint Németországban a nova collatio feudális szokásban volt, csak hogy itt a császár, amott a vasallók halála nyitott a kérelemre utat. Itt is mint Európában elszegényülve látjuk az apróbb nemeseket a sok osztozás következtében, a családi fény, régi nemből származási dicavágy, össze nem házasodás alsóbb rangual. katonai felkelés, (banderium 's más hason jelenetek itt is olly régi időre felvihetők, hogy botorság volna illy feudális viszonyok eredményire az okokat nem magának a dolognak természetében keresni, hanem római befolyásnak tulajdonítani (I. annals and antiquities of Rus' han Tod. James London 1829. vol. 1. 129—210, 494.) Természetesen ezen ma is katonai szellemű radschputok hódító voltok egykor, 's a hódítás következtében fejlettek ki illy status-intézvények köztök, 's ha Romában nem találjuk is fel az első szülöttség kiváltságait, de a hódítási foglalkozás egyéb eredményei, mint alább látni fogjuk, ott is jókor beállottak, és soká fentartattak.

*) I. Törvények és szokások historiai hasonlatosságait Tud. tár. 1835. 2. kötet. 1837. 1. kötet.

Minő jelentősége volt egész keleten az elsősülött-ségnek mutatja a szélesen elterjedő akbar vagy Hammer olvasása szerint ekber tiszteleti cím, mellyel idősb testvért neveztek, s azután királyi címekben s ki tünetésekben is használtatt, mert rendszeren az elsősülöttök öröklék a kormányt és országot. Sokan az edessai fejedelmek közül — írja Bayer — akbár nevet viseltek, melly tisztség neve volt, mivel az ifjabb testvéreknek becsülni kellett az öregebbet; nála Abgarus, Aebgaros, Augarus, Abagarus, Abbarus, Akbaros betű változtatásokkal jó előe ezimnév. (hist. Oshroena p. 73.) Spanheim arab szónak veszi midőn írja „Akbar arabibus maximum significat“ (de usu et praestantia nummorum t. t. p. 261.) Assemanni syrus. Bayer parthus szónak állítja. Herberöl írja, hogy Akbar címet viselt, melly ugyanolyan közönséges név volt az arab királyok közt, mint a Farao név az egyiptomiaknál. (bibl. orient. t. 1. p. 129, 215.) E nagy mongol császárnak (+ 1605.) sírja Akbar felirással ma is látható nem messzi Agra városától, s derék tetteit főminisztere Abu Fogl (vagy Fazel más írás szerint) Ajin Akberi czim alatt megírta. — Eichorn szerint a gassani királyok legnagyobb fia is Akbar nevet viseltek. (Fundgruben des Orients VI. Band 3. Heft. p. 233.) Az örmény nyelvben is akbar (Wahl szerint ighair) legidősb testvért, bátyát jelent s ott is az örmény historikusok szerint a fejedelemségeket ezek öröklék, mint szinte a magán-leudumok egy része elsősülötték birtokában volt. Mellesleg egy utal megjegyzem itt, hogy Bochart e szónak megtevédt, midőn azt zsidó akbar szóval (egér) egynek vette, mert valóságos arab melléknev, mellynek első lépcsőzete Kheber = nagy; második lépcsőzete akhbar = nagyobb, legnagyobb; az a előrag nagyobbási értelmet ad l. Joh gramm. arab. p. 125. Zwald gramm. 1. 148.) A mongol és turk nemzetek historiájában az a k a v i n e k — agák vagy magyar aggok, mint Glosariumomban elő fogom adni, hasonló tekintetűek s kiváltásági jogaik voltak, a mit itt elég megemlíteni.

(Folytatatik.)

Hírlapi kalászkok.

Pesti Hírlap. (270 sz.) Vezércikkének tárgya „Ludovica polytechnicum.“ Itt elmondatik, hogy a honapok a Ludovica katonai nevelő-intézetnek még az 1808ki országgyűlésen veték meg alapját, — s most 35 év múlva — bár az épület maga fenáll, mint nemzeti intézet megnyitva még sincs. A vezércikkhez ez intézetet, ha nemzetpolgári alapon működhetnék, hasznosnak, szükségesnek s korszerűnek vallja ugyan, de magától ezen intézettel, ha megújítatnák is, sem a magyar nemesség harcias szellemének fölébresztését nem reményli, sem a veszély idejére valamely csodás mentőszert benne nem lát; sőt, mi több, ez intézet, ha nem az ország czélzata szerint vezéreltetnék, a hazának inkább átkára mint al-

dására válhatnék. Azt tehát, hogy katonai akademiánk még most nincs s valószínűleg egyhamar nem is lesz, valamely nagy nemzeti szerencsétlenségnek éppen nem tartja a vezércikk-író. Az a kérdés most: mi történjék az üresen álló épülettel? — s a válasz legott kész: „ne hagyjuk a Ludovicát ridegen, haszonvétenül vesztegelni, hanem addig is, míg a katonai intézetek létesítésének órája ütne, használjuk azt a nemzet legsürgetőbb szükségére egyikeknek fedezésére s alakítsuk át Polytechnicum-intézeté“, mert ez, ugymond, százszorosan sürgetőbb nemzeti szükség, mint a Ludovica, melly vagy nem korszerű már, vagy még nem az. Jónak vélné ennél fogva felszólítani az alapítókat — az előket, s kik megholtak, ezek örököseit, — hogy alapítványaiknak egy nemz. polytechnicum-intézet javára használják: ában egyezzenek meg. S miután az 1808ki VII. t. cz. 2 §. szerint ezen intézet (a Ludovica) természetét, szerkezetét, rendeltetését országgyűlésen kívül nem lehet megváltoztatni, tehát a vezércikkirő ebből azon következtetést húzza, hogy az országgyűlésen meg lehet változtatni; s így ez a Pesti Hírlapoltó mintegy utasítás-adás az országgyűlésre, hogy a Ludovica szőnyegre hozatván, a honatyák azt Polytechnicum-intézeté alakítani iparkodjanak.

Jelenkor. (61.) A Népkepviselet-ről értekeznek igen elmésen és világosan N. A. (sümegevidéki), melly egyszersmind czáfolatul szolgál, a Pesti Hírl. 193d. számába iktatott cikkére íj. Pázmány Dénesnek, ki t. i. mind a megyei mind pedig országos gyűlésekbe a népképviseleti rendszert ajánlja behozatni, s alkotványunk fenmaradását csak a népek v. is nemnemeseknek a nemsekhez illy képeni kapcsolatása által véli biztosítottanak. A czáfoló ur tapasztalásból merített példaképet mutatja meg, mikép illy népképviseleti rendszer csak kártyaház. „Nem az a magyar nemtelen nép baja, ugymond, hogy a megyei gyűléseken nem tarthat beszédeket s az országos ülésekben személyesen részt nem vehet; ki a köznépen segíteni akar, ne olly segítséggel lépjen föl mellette, a mi csak ünnepre s nem mindennapra való, hanem segíteni kell adóján, személyes terhein, szolgálatajn, keresetmódján, czélirányos neveltetésén, ezt fogja ő megköszönni, s illyen jótéteményeket, s érezhető hasznokat árasztó alkotványhoz hű ragaszkodással s ennek eszközlőjé iránt valódi szeretettel viseltetni.“ — Továbbá: „Akkor lesz boldog a haza, ha kinekinek meg adva a magáé. A pórt ne ültessd a trónra s a királyt ne a pór füstös kalibájába, a józant ne bolondok házába. Hagyd a pórt csak falu gyűlésében s ne foglaltasd el vele a megyei gyűléseken székedet, mert attól többé soha vissza nem kapod.“ — Vajmi alapos az, mit érte-

kező úr némely reformerekről mond . . . nyargalva és vágtatva mentek, nem az östül maradt erős talapzatú házat akarjátok kiigazítani, hanem inkább egy egészen új izlésűt építeni a mostani divat szerint, melly kívülről nagyon szép de belül lakhatlan . . . , és így ti csak újítani, nem pedig igazítani vagy javítani szerettek.“

Nemzeti Ujság. (88.) Házi adó s utakról, ezen már annyiszor fölmelegített tárgyakról értekeznek, vajha egyszer meggyőzőleg, egyszersmind sikerdúsabb eredménnyel. A cikkhez — a háziadó elvállalása sem nemesen, sem paraszton nem segít; és csak hamis fitogtatása az osztó-igazságnak és felebaráti szeretetnek — Ellenben vannak egyéb terhek, mellyeknek elvállalása általános fölvirágzást s a pórnál jólétet von maga után. Illyen többek közt az utoni fizetés; melly csupán az utazót terhelné, ámde azért ezen fizetésnek mindenki fogná közvetlen hasznát venni. A donatio nem foglalja magában az utakat, s az ut koránsem olly birtok, mellyet valaki magáénak nevezhessen. — A bejövendő utdijból tetemes pénztár alakulván, óvast kellene tenni, mikép utat csináltatni, előfogatot használni, csak tüstint fizetendő pénztért szabadjon. — E czikkre talán visszatérünk még.

Hírnök. (60.) Századunk-ja egy jeles értekezést kezd meg illy czímalatt: „Mikép lehetne a romai és angol bírák s tiszviselők rendtartásait honunkban is létesíteni, a nélkül hogy ősi intézeteinket helyéből mozdítsuk.“ — Itt különösen a romaiak és angolok törvénykezését érinti a szerző. — Ugyanezen mellékklapban foglaltatik egy ugyan-csak rendes Figyelmeztetés a megyei választások tárgyában Veszprémitől; és midőn azt mondjuk: „rendes“, akkor azt akarjuk értetni: hogy igen „furesa.“

Erdélyi Híradó. (60. sz.) Nem jött kezünkhez. Mult és Jelen. (60.) Irányczikke nincs. „Toldalék“ ában a „Vas-álarca“ történetét közli a XVIII. századból. — Ad továbbá nápolyi vázolatokat folytatólag. — S a Magyar Gyermekebarát (4 sz.) rajzolja: mi a föld; s mit neveznek reggel, dél, este és éjfélnak. — Továbbá közöl több apró történeteket gyermek és nemgyermeknek valókat.

Magyar Gazda. (62 sz.) Kitünőbb czikk: Zöld vagy fűféle oltás próbatételek eredményei. — Egy nyíltlevélnek vége közöltetik válaszképp a Tájkép és hír Gömörbül“ című megszólításra. — Végre leírása adatik a szarvasi egyszerű vontató-gépnek, ellátva annak kettős rajzával.

Szerkesztő: Szevöy József.

Hivatalos Jelentések.

Csődök.
25261. Baranya vármegye polgári törvényszéke jelentése szerint Mezei János vagyonbukott mohácsi lakos hitelezőinek csődületére f. é. s e p t e m b e r 19ike határnapul kitűztetvén, s ideigleni tömegdondnoknak Goócs József táblabíró, perügyelővé pedig Sey Lajos tisztí alügyész neveztetett. Költ sz. Jakabhó 11én 1843.

25567. Pest városa törvényszéke Stroh Áron és fia ellen csődületet határozván, az illető hitelezők megjelenésére folyó évi s e p t e m b e r 4ét határnapul tüzte ki, tömegdondnokká Wrhowitzky Sándort, perügyelővé pedig Molnár József hités ügyvédet nevezvén. Költ sz. Jakabhó 11én 1843.

25568. Pest városa tanácsa jelentése szerint, Stroberger István kefékötő ellen csődület határozatván, s az illető hitelezők megjelenésére folyó évi augustus 28ka határnapul tüztetvén, tömegdondnokká Schuller Farkas, perügyelővé pedig Gabányi Alajos hités ügyvéd neveztetett. Költ sz. Jakabhó 11én 1843.

25569. Pest városa tanácsa jelentése következtében kihirdetés végett megiratik, hogy Deutsch Lázár helybeli vagyonbukott nagykereskedő hitelezőinek csődületére folyó évi s e p t e m b e r 11dike határnapul kitűztetvén, s tömegdondnokká Müller M. H. — perügyelőül pedig Gabányi Alajos hités ügyvéd neveztetett. Költ sz. Jakabhó 11dike 1843.

24472. Pozsony vármegye törvényszéke Gábris János hitelezőinek csődületére f. é. s e p t e m b e r 1jét tüztetvén ki határnapul, tömegdondnokká Rajner András szolgabíró, perügyelővé pedig Záhorzky József köz alügyész nevezte ki. Költ sz. Jakabhó 4ik 1843.

24473. Abauj vármegye polgári törvényszéke idősb Serke Pál ellen saját kérelmére csődületet határozván, az illető hitelezők megjelenésére f. é. s e p t e m b e r 18át határnapul tüzte ki, ideigleni tömegdondnokká Kadas Károly alszolgabíró, perügyelővé pedig Hammersberg László hités ügyvédet nevezvén. Költ sz. Jakabhó 4ik 1843.

Kötelezvénysemmissítési hirdetések.
(H.*25.) 26051. Soprony városa tanácsa Rodler Ferenc megyesi jobbágy folyamodására, egy néhai Zeberer János és Katalin által Medgyesen lakozó Kummer András és Szuszána részére 1819 évi s e p t e m b e r 29én 200 vfról kiadott s a folyamodó mint kezes ellen 1822 évi július 5én betáblázott kötelezvény mostani birtokosának tulajdonos jogai és igényei bebizonyítása végett kitűzött folyó évi jú-

nus 23ától számitandó egy évi határnapot országszerte azon hozzáadással kihirdettetni kérvén, hogy ha a kitűzött határnap lefolyta alatt magát az illető tulajdonos jelenteni elmulasztaná, a kérdéses kötelezvény megsemmisíteni s kitáblázatni fog. Mi is közhírré tétetik. Költ sz. Jakabhó 11diken 1843.

(H.*26) 24097. Sopronyvárosa tanácsa Tiefbrunner Tódor folyamodása következtében, a mondott folyamodó anyja néhai Tiefbrunner Magdolna által még 1815ik ében néhai Szöllösy Gottliebnek 100 forintért elzálogosított káposztásföld iránt 1815ik június 28án kelt, s 1818án évi april 24én 1514. szám alatt bejegyezett zálog-, illetőleg adósevelet, miután a kérdéses telek ki van váltva, a körülírt adósevelet pedig eltévődött, azt kitáblázatás tekintetéből országszerte azzal kihirdettetni kérvén; hogy az említett zálog-, illetőleg adósevelet, ha az ehez netalan jogot tartó mai naptól számitandó egy évi s e p t e m b e r 1jén határnapul alatt magát nem jelenteni, és jogát ki nem mutatandja megsemmisíteni, s kitáblázatni fog. Költ Sz. Jakabhó 4ik 1843.

(H.*19.) 26090. Szeged városa tanácsa közelebb jelentvén: hogy Körmös másképp Kormos Albert helybeli polgárnak folyamodása következtében bizonyos 2200 frólról szóló s állítólag a mondott folyamodó második hitvesét Kerekes Máriát keresőleg, őt pedig szenvedőleg illető, Szegeden 1819 évi február 6án kiadott valótlán kötelezvény jelenlegi tulajdonosa megjelenésére, s illetőleg annak megsemmisítésére f. é. július 15ő naptól számitandó egy évi s e p t e m b e r 1jén tüztetvén ki; ugyanez szokott kihirdetés végett megiratik. Költ sz. Jakabhó 18. 1843. 2—3

(H.*21.) 26491. Bihar vármegye várad olasz lakos Balogh Eszther néhai Török János özvegyének folyamodására, a folyamodó most nevezett férje által 1814 évi april 8án 1200 v. frólról kiadott, s néhai kanonok Salamonféle alapítvány részére 1817. évi december 5kén betáblázott, valamint az 1813. évi october 9én 1650 v. frólról a nagyváradi görög egyesült egyház részére kiadott, s 1815ik ében 650. sz. a. betáblázott s letisztított két rendbeli kötelezvények megsemmisítése közhírré tétetik. Költ sz. Jakabhó 18án 1843.

(H.*24.) 26913. Bazin városa tanácsa Noszá Teréz ottani polgárnak főzege folyamodására — a folyamodót szenvedőleg, Fauftz Annát pedig keresőleg illető 1832ik évi april 17én 300 v. frólról kiadott s kifizetett kötelezvénynek megsemmisítése országszerte kihirdettetik. Költ sz. Jakabhó 18án 1843.

(H.*22.) 26645. Pest vármegye — Brukmüller Leopold pesti lakos folyamodása következtében — Banharter Illést óbudai lakost követőleg illető, 1817. évi február 1én 550 v. frólról kiadott, s ugyanazon év december 2kán betáblázott, nemkülönbön vörösvári zsidót néhai Hirschel Mayert szinte követőleg illető 1817. évi február 20án 1000 v. frólról kiadott, s 1818ik évi majus 20kán betáblázott, továbbá Szent-Endre mezőváros árvalatárát illető 1834ik évi június 21én 702 v. frólról 45 kr. ról kelt s ugyanazon évi augustus 23án betáblázott, s az említett hitelezőknek előmutatott bizonyítványaik szerint letisztított, kitáblázatásuk előtt azonban elszaggatott, és a fennevezett folyamodót szenvedőleg illető kötelezvényeknek megsemmisítése országszerte közhírré tétetik. Költ sz. Jakabhó 18. 1843. 3—3

(H.*23.) 26901. Pest vármegye Gubody János nagykereskedő postamester folyamodása következtében, egy a folyamodó által Nagy-Körösi 1830. évi augustus 15ő napján nemes Nyáry Lajossal kötött 1836. évi november 28án betáblázott fassionalis levelet, melly szerint a most nevezettnek a folyamodó holtáig évenként 400 p. frórt köteleztek fizetni, továbbá ugyanazon folyamodó által néhai Halász József részére 1834. évi november 14én 1000 p. frólról, 1833. évi január 6án 4000 p. frólról, ugyanekkor 2000 p. frólról, és 1834. évi november 1jén 3397 p. fról és 30 kr. kiadott, s 1837. évi június 7én betáblázott, s a nevezett hitelezőnek özvegye s örökösinek elismerésük szerint kifizetett, kitáblázatásuk előtt azonban eltévődött kötelezvények országszerte megsemmisítetnek. Költ sz. Jakabhó 18. 1843. 3—3

Váltosemmissítési hirdetések.

(Vl. 27.* 853. A debreczeni k. váltótörvényszék által Schlesinger et Cohn pesti bejegyzett kereskedők folyamodására, köz hírlal adatik, hogy egy darab mult 1842ik évi debreczeni sz. György napi vásárkor Waldner Antal által kibocsátott, ugyanazon évi Lőrincz napi vásárkor lejárt de ki nem fizetett felső bányai lakos Ládaj Bogdán intézvénnyezteté által elfogadott, később pedig ugymint június 12én 1842 a folyamodókra forgatmányozott 147 v. forint 57 kr. értékű váltó az eredi ovattal együtt elveszett, annál fogva va az érintett váltó birtokosa felszólítatik, hogy magát az alólirt naptól számitandó 45 nap alatt ezen váltótörvényszéknél jelentse, különben ezen váltó megsemmisítetnek fog tekintetni. Költ Debreczenben a kir. váltótörvényszéknek 1843ik évi július 24én tartott üléséből. 1—3

Sors jegy-semmisítési hirdetmény.
 „Prima. Pesth den 12ten May 1842 pr. 500 fl. CM.— Den 20ten Juny laufenden Jahres zahlen Sie gegen diesen Wechsel an die Ordre meiner eigenen Fünfhundert Gulden in CM. 3 St. 20er pr. 1 fl. gerechnet, den Werth haben Sie von mir in baaren erhalten. An Hr. Jos. v. Hollósy in Pesth zahlbar oder wo immer angetroffen. Daniel v. Pukolay m. p. Acceptirt Jos. v. Hollósy m. p. Für mich an die Ordre des Hr. Stephan v. Markus Pest den 12-ten May 1842.

Daniel v. Pukolay m. p. — „Pesth den 4ten May 1842 pr. 200 fl. CM. Den 26-ten August dieses Jahres zahlen Sie gegen diesen Wechsel an die Ordre meiner eigenen die Summe von Zweihundert Gulden in CM. 3 St. 20er pr. 1 fl. gerechnet, den Werth haben Sie von mir erhalten. An Hr. Joseph v. Hollósy in Pesth zahlbar oder wo immer Daniel v. Pukolay. Angenommen Joseph v. Hollósy kön. Fiskal. Für mich an die Ordre des Hr. Stephan v. Markus Pest den 5-ten July 1842. Daniel v. Pukolay m. p. —

ezeknek birtokosa felszólítatik, hogy magát az alóli naptól számítandó 45 napok alatt a pesti Váltótörvényszék előtt jelentse, különben a leirt váltók megsemmisítettek fognak kijelenteni. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1843ik július 20án tartott üléséből. 3-3 (H. 20.) 26418. Soprony vármegye — Szerencsy Teréznek folyamodására — a folyamodó herczeg Eszterházyféle 1722 számmal jegyzett 's ellopott sorsjegyének megsemmisítése közhírré tétetik. Költ sz Jakabhó 18án 1843. 3-3

(*28)

Hirdetés.
 a csupán egy húzásból állandó
JÓ SZÁG-LOTTERIA tárgyában.
SZOMBATI NAPON folyó évi **SEPTEMBER 2-dikán**
 e húzás visszahúzhatlanul végbemenend!
Főnyertes
 a heiligenstadti
ÁSVÁNYFÜRDŐ, VENDÉGFOGADÓ,
 's a grinzingi
Löshof uradalmi jószág
 mellyek tetszés szerint **200,000** és **50,000** frt készpénzzel,
 összesen **250,000** váltó fital megválthatók.
 vagy ha a nyerőnek úgy tetszendik, kap
1,000 darab hg Eszterházyféle sorsjegyet, és
10,000 p. frt 1839ki status kölcsönt.

Az e Lotteriát illető különös kedvezmények a játéktervben bővebben elősorolják.
Zinner et Comp.

Ezen nagy kedvezményekkel összekötött Lotteriához sorsjegyeket nagy mennyiségben kaphatni.
M. Lueffnel.

Pesten, hajóutcán „Minervához.”

1-4

A Gőzösök elindulása.

Pozsony és Bécsfelé mindennap reggel **8 órakor.**

Azonkívül minden vasárnapon és szerdán egy rakhajó.

Mohács és Eszékfelé minden pénteken
 Zimony „ Drenkova felé minden vasárnapon és csütörtökön)
 reggel 4 órakor.

Minden akadály és alkalmatlanság elhárítása végett minden t. cz. utas nyájasan kérik, még az elindulás előtti napon podgyásának átvevési-nyugtatóvány mellett a gőzhajóhivatalban átadására.
 Pesten május 9kén 1843. **A Gőzhajó-hivatal.**

Elhagyta a sajtót
 's alulirtnál, és általa minden hazai könyvtárnál megszerezhető:
„A FIUMEI KIKÖTŐ”
 II. füzet
 n. sdr. 89. l. csinos borítékban fűzve a magyar partvidék tér-, és egy Fiumében építendő kikötőnek könyvomatú rajzával. Ára: 40 krajczár ezüst pénzben.
 A munka **CSÁSZÁR FERENCZ** királyi váltó-feltörvényszéki ülnök ur jólmert toliból folyván: fölösleges azt bővebben ajánlanom; csak tartalmát, mellyből annak érdekessége önkint kitűnik, láttam ide iktatandónak:
 II. Füzet tartalma: Előszó. I. Általános nézetek. II. Fiume — mint önhatósági testület.
 III. Fiume — mint szabad kikötő; Banville Józ. terve egy Fiumében építendő kikötő iránt.
 Ugyancsak alulirtnál találhatik még „A Fiumei kikötő” I. füzetének is néhány példánya 50 p. kron.
Emich Gusztáv
 pesti könyvtáros.

ÉPÍTÉSZETI INTÉZET.
 1-3
 Az alulirtak építési intézete Dorottya-utcában Voglféle házban 16 szám alatt, mindennemű építési tervek, költség-felszámítások készítésével, urasági butorosásával foglalkozik, magát minden Uraságoknak 's nem csak a testvér városok hanem az egész ország 's kapcsoltrészek építeni kívánó t. cz. lakosainak szives megbízásaiuk pontos teljesítésére ajánlván.
Pollack Ágoston
 építő mester.
Ybl Miklós
 építész.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Trattner — Károlyi. Uriutca 453.

(23*)

Könyvnyomatói jelentés.

Az 1840 évi V törvénykönyvvel a büntető törvénykönyvvel válhatlan kapcsolatban lévő **büntető 's javító rendszer** kidolgozására rendelt nm. Ország-választmány megtéven munkálatáról tudósítását, van szerencséje az alulirtnak alázatosan jelenteni, hogy felsőbb engedelménél fogva, ezen munkát, nyomtatás alá vette, 's abból már két harmadrészt el is készítette: minél fogva a t. cz. előfizető urakat ezennel illendően figyelmezteti, hogy kívánságukhoz képest ezen elkészült munkarészeket azonnal kivehetik, akár az alulirtnál Pozsonyban sz. Mihály-utca 181. sz. a., akár pedig **Pesten Eggenberger és fia és Heckenast G. uraknál** — kik egyszersmind szivesek az előfizetést is — melly az egész **Büntető-törvénykönyv, a büntető és javító rendszerrel 's a nm. országos Választmányának a tanácskozások felett vitt jegyzőkönyvével egyetemben, 4 pengő forintban állapítatik meg — elfogadni, 's az illető előfizető uraknak, a már kész munkát is kézhez szolgáltatni. — Az egész nyomtatási munka f. é. augusztusi pesti vásárra okvetlen készen leszen.
 Pozsony, július 28án 1843. **Wéber S. Lajos,**
 könyvnyomató. 3-3**

(8) **Wagner József** műárusnál Pesten épen most jelent meg:
Doppler Károly. Mária-indulója; zongorára alkalmazva a „**Marie die Tochter des Regiments**” című vaudevillehez; ára 15 kr. p. p. 3-3

(9) **Árverési hirdetés.** 1-2
 Tekintetes Mácsai uradalmi Tiszttség részéről közhírré tétetik miképen; folyóévi Augustus 27 napján ns Arad megyében kebelzett Mácsa helységében, árverés útján 50 darab teli, 's fél angol 's arabvéri lovak, — nevezetesen: 5. darab paripa, 20. darab anyakanca, — 8. darab 4. éves, — 11. három éves, és 6. két éves. — mellyek közt 2: esődör is vagyon, — mint kötőfekre állított esikók. — Továbbá 1,200 darab anyabirka, — 425. darab hizottürü; — 20. darab tehén, ugyanannyi 4 éves üsző, és 4 bika, — a többet igézőknek eladatni fognak, a t. cz. venni szándékozók az uradalmi lakban, illendően ezennel, leváratnak, eleve tudatva, hogy a teljes-biztosítékú egyén nek kötelezvényeit is az uradalmi pénztár készpénz gyanánt tekintendi. — Költ Mácsán 1843. 2. us Juli 9né

(**29)
Nyertes sorsjegyek.
 Minthogy alulirt szerencsés volt mindig a legtöbb 15- és melléknyerteseket adni szépszámu vásárlókat reméll. Az általa eladott nyertesek közül csak következőkre bátor a t. közönséget figyelmeztetni:
 1 nyertes 200,000 váltó forinttal.
 1 nyertes 50,000 váltó forinttal.
 1 nyertes 20,000 váltó forinttal.
 1 nyertes 10,000 váltó forinttal.
 1 nyertes 10,000 váltó forinttal.
 1 nyertes 8,000 váltó forinttal.
 1 nyertes 4,000 váltó forinttal.
 T o v á b b á
 az eszterházyféle húzásokban
 1 nyertes 1839. jun. 100,000 váltó forinttal.
 1 nyertes 1842. jun. 100,000 váltó forinttal.
M. Lueff.
 A Minervához Pesten.